

РИГА ВЕЛЕСТИНАЦ

**РЕВОЛУЦИОНАРНИ
СПИСИ**

РЕВОЛУЦИОНАРНИ ПРОГЛАС
ПРАВА ЧОВЕКА
УСТАВ

Научно друштво за проучавање
Фере, Велестина и Риге
Балканолошки институт САНУ

ΡΗΓΑ ΒΕΛΕΣΤΙΝΛΗ

ΤΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ
ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Μετάφραση και επιμέλεια: Μίροσλαβ Βούκελιτς
Προλογικά: Δημήτριος Απ. Καραμπερόπουλος

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ
«ΦΕΡΩΝ – ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ – ΡΗΓΑ»

ΒΑΛΚΑΝΙΟΛΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ

ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ 2000

РИГА ВЕЛЕСТИНАЦ

**РЕВОЛУЦИОНАРНИ
СПИСИ**

РЕВОЛУЦИОНАРНИ ПРОГЛАС
ПРАВА ЧОВЕКА
УСТАВ

Превео и приредио: Мирослав Вукелић
Предговор: Димитриос Ап. Карамберопулос

НАУЧНО ДРУШТВО ЗА ПРОУЧАВАЊЕ
ФЕРЕ, ВЕЛЕСТИНА И РИГЕ

БАЛКАНОЛОШКИ ИНСТИТУТ
СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

БЕОГРАД 2000

РИГА ВЕЛЕСТИНЛН

ТА ЕПАНАСТАТИКА

Метάφραση και επιμέλεια:
Мирослав Вукелић

Προλογικά:
Δημήτριος Απ.
Καραμπερόπουλος

Ειδικός νομικός σύμβουλος:
Ντράγκολιουμπ Πόποβιτς

Γλωσσική επιμέλεια :
Μαρίνα Αντάμοβιτς –
Κουλένοβιτς

Για το Βαλκανιολογικό
Ινστιτούτο της Σερβικής
Ακαδημίας Επιστημών και
Τεχνών

Νίκολα Τάσιτς
Ακαδημαϊκός

Το βιβλίο αυτό εκδίδεται
με την οικονομική ενίσχυση
της Επιστημονικής Εταιρείας
Μελέτης
«Φερών-Βελεστίνου-Ρίγα»

РИГА ВЕЛЕСТИНАЦ

РЕВОЛУЦИОНАРНИ
СПИСИ

Превео и приредио:
Мирослав Вукелић

Предговор:
Димитриос Απ.
Καραμπερόπουλος

Стручни правни консултант:
Драгољуб Поповић

Лектор:
Марина Адамовић –
Куленовић

За Балканолошки институт
Српске академије наука и
уметности

Никола Тасић
Академик

Књига се издаје захваљујући
средствима које је
обезбедило Научно друштво
за проучавање
Фере, Велестина и Риге

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλογικά	8
Επαναστατική προκήρυξη	22
Τα Δίκαια του Ανθρώπου	32
Το Σύνταγμα	56
Σημείωση του μεταφραστή	112

САДРЖАЈ

Предговор	9
Револуционарни проглас	23
Права человека	33
Устав	57
Белешка уз превод на српски	112

⑥ მათ იგრძელებია და კუნძულები,
ორგანიზაცია.

Рука Веденея

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΗ ΣΕΡΒΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Η Επιστημονική Εταιρεία μελέτης Φερών – Βελεστίνου – Ρήγα με αισθήματα χαράς και συγκίνησης χαιρετίζει την έκδοση στα Σερβικά των Επαναστατικών κειμένων του επαναστάτη του Βαλκανικού χώρου Ρήγα Βελεστινλή (1757-1798), στη γλώσσα της χώρας, όπου βρίσκεται ο τόπος του μαρτυρίου του, ο Πύργος Νεμπόισα. Σ' αυτήν τη φυλακή, τον Ιούνιο του 1798 ανακόπηκε το ρεαλιστικό επαναστατικό σχέδιο του Ρήγα για την κατάλυση της Οθωμανικής τυραννίας με την επανάσταση των υποδούλων των Βαλκανίων και τη δημιουργία μιας δημοκρατικής πολιτείας «χωρίς εξαίρεσιν θρησκείας και γλώσσης», με την εφαρμογή των πολιτικών του Επαναστατικών κειμένων, που περιέχονται στη Νέα Πολιτική Διοίησή του.

Μελέτη και προβολή του έργου του επαναστάτη και οραματιστή Ρήγα είναι ένας από τους βασικούς σκοπούς της Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης Φερών – Βελεστίνου – Ρήγα. Και πραγματοποιείται με τη διοργάνωση Διεθνών Συνεδρίων (έχουν διοργανωθεί τρία Διεθνή Συνέδρια, Α' 1986, Β' 1992, Γ' 1997, με τη συμμετοχή και Σέρνων επιστημόνων), την επανέκδοση των έργων του καθώς και μελέτες ειδικών επιστημόνων. Ενδεικτικά μνημονεύεται το «Φυσικής απάνθισμα» (Βιέννη 1790, Αθήνα 1991), τα «Επαναστατικά» (Βιέννη 1797, Αθήνα 1994), η δωδεκάφυλλη «Χάρτα της Ελλάδος» (Βιέννη 1796-1797, Αθήνα 1998) σε μία, για πρώτη φορά, αυθεντική επανέκδοσή της με την προσθήκη ευρετηρίου και μελέτες για τα πρότυπά της και τα νομίσματά της, τα «Ανέκδοτα έγγραφα περί Ρήγα Βελεστινλή» των Αιμ. Λεγράνδ (Αθήνα 1891, Αθήνα 1986) και Κων. Αμάνδου (Αθήνα 1930, Αθήνα 1987), και ο «Θούριος» σε παραδοσιακές μουσικές παραλλαγές, που κυκλοφόρησε σε ψηφιακό δίσκο (CD) και κασσέτα (Αθήνα 1997).

Για να γίνει, όμως, ευρύτερα γνωστή η πολιτική σκέψη και το όραμα του Ρήγα Βελεστινλή, έχει προγραμματισθεί η μετάφραση των Επαναστατικών του έργων (Επαναστατική Προκήρυξη, τα Δίκαια του Ανθρώπου, το Σύνταγμα, ο Θούριος) σε διάφορες γλώσσες. Ήδη, έχουν εκδοθεί στα Βουλγαρικά και στα Ρουμανικά και τώρα στα Σέρβικα, ενώ ετοιμάζεται, παράλληλα, η έκδοσή τους στα Αγγλικά, Ιταλικά, Ρωσικά, Γερμανικά, Γαλλικά και Ισπανικά.

ПРЕДГОВОР

ПРЕДГОВОР СРПСКОМ ИЗДАЊУ

Научно друштво за проучавање Фере, Велестина и Риге с осећањем радости и задовољства поздравља издање револуционарних текстова балканског револуционара Риге Велестинца (1757-1798) на српском језику, на језику земље где се налази место његове мученичке смрти, Небојшина кула. У том су затвору јуна 1798. године прекинути реалистички револуционарни планови Ригини о уништењу отоманске тираније устанком потчињених народа Балкана и стварању демократске државе, „без разлика у вери и језику”, утемељени на револуционарним политичким ставовима садржаним у његовој „Новој грађанској владавини”.

Проучавање и промоција дела револуционара и визионара Риге један је од основних циљева Научног друштва за проучавање Фере, Велестина и Риге. Он се остварује организовањем међународних симпозијума (до сада су организована три: први 1986, други 1992. и трећи 1997. године, уз учешће и српских научника), поновним издавањем његових дела и студија стручњака. Посебно подсећамо на Ригину „Антологију физике” (Беч 1790, Атина 1991), „Револуционарне списе” (Беч 1797, Атина 1994), „Карту Грчке” у дванаест листова (Беч 1796-1797, Атина 1798), прво аутентично репринт-издање употпуњено индексом и студијом о предлошцима за карту и о новцу, „Неиздата документа о Риги из Велестина” Емилијана Леграна (Атина 1891, Атина 1986) и Констандиноса Амандоса (Атина 1930, Атина 1987) те „Поклич” објављен у традиционалној музичкој обради на компакт-диску и на касети (Атина 1997).

Да би се шири круг људи упознао с политичком мишљију и визијом Риге Велестинца приступило се превођењу и издавању његових револуционарних списа (Револуционарни проглас, Права човека, Устав, Поклич) на више језика. Та су дела већ објављена на бугарском и румунском, а сада излазе и на српском језику, док су истовремено у припреми и издања на

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ

Για την τωρινή έκδοση εκφράζονται θερμές ευχαριστίες στον αγαπητό φίλο, κλασσικό φιλόλογο Μίροσλαβ Βούκελιτς, για την μετάφραση και την απόδοση των δύσκολων νομικών και πολιτικών όρων και για την φροντίδα της έκδόσης στα Σερβικά. Επίσης, ευχαριστούμε τον Βαλκανιολογικό Ινστιτούτο της Σερβικής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών που ανέλαβε την έκδοση του βιβλίου.

Πρέπει να σημειωθεί, ωστόσο, ότι αξιόλογες μελέτες έχουν δημοσιευθεί από Σέρβους ιστορικούς και μάλιστα το βιβλίο του Ντούσαν Πάντελιτς «Η εκτέλεση του Ρήγα», που είχε κυκλοφορήσει στο Βελιγράδι το 1931, μεταφράσθηκε τώρα στα Ελληνικά και με την επιμέλεια του καθηγητού Ιωάννη Παπαδριανού ετοιμάζεται η έκδοσή του. Πιστεύουμε, ωστόσο, ότι με την τωρινή αυτοτελή δίγλωσση έκδοση των Επαναστατικών κειμένων θα συμβάλλουμε ώστε ο επαναστάτης και οραματιστής του Βαλκανικού χώρου, Ρήγας Βελεστινλής, να γίνει πλατύτερα γνωστός στο Σερβικό λαό, τον οποίο στον Θούριο του προσκαλεί:

«Του Σάβα και Δουνάβου αδέλφια χριστιανοί,
με τ' άρματα στο χέρι καθένας ας φανή».

Επί πλέον, να εδραιώσει η πεποίθηση πως οι δημοκρατικές αρχές στη διαχείρηση των κοινών είχαν γίνει όραμα πριν από δύο αιώνες, και πως στις μέρες μας είναι επιτακτική ανάγκη, οι λαοί των Βαλκανίων «χωρίς εξαίρεσιν θρησκείας και διαλέκτου, Ελληνες, Βούλγαροι, Αλβανοί, Βλάχοι, Αρμένηδες, Τούρκοι και κάθε άλλο είδος γενεάς» (άρθρο 7 του Συντάγματος) να συμπορευθούν με δημοκρατικά πολιτεύματα και να ολοκληρωθούν σε μια ευρύτερη κοινή δημοκρατική πολιτεία.

Δρ Δημήτριος Καραμπερόπουλος
Πρόεδρος
Επιστημονικής Εταιρείας Μελέτης
Φερών – Βελεστίνου – Ρήγα

Αθήνα – Βελεστίνο,
Οκτώβριος 1999

ПРЕДГОВОР

енглеском, италијанском, руском, немачком, француском и шпанском језику.

Поводом овог издања изражавам топлу захвалност драгом пријатељу, класичном филологу Мирославу Вукелићу, за превод и интерпретацију тешких правних и политичких термина и за његову бригу о издању на српском језику. Такође изражавам захвалност Балканолошком институту САНУ који се прихватио да изда ову књигу.

Овом приликом треба споменути значајне студије српских историчара, а посебно књигу Душана Пантелића “Погубљење Ригино”. Објављена у Београду 1931. године сад је преведена на грчки и за штампу је приређује професор Јоанис Пападријанос.

Верујемо да ћемо овим двојезичним издањем револуционарних текстова допринети да револуционар и визионар ових балканских простора, Рига Велестинац, постане познатији српском народу, кога у свом “Покличу” (стихови 69-70) позива:

“Саве и Дунава браћо Хришћани,
с оружјем у руци сваки нека се појави”

Уз то ова ће нас књига утврдити у уверењу да су демократска начела управљања јавним пословима биле визија још пре два века и да је и данас неизбежна нужност да народи Балкана “без разлике у вери и језику, Грци, Бугари, Албанци, Власи, Јермени, Турци и било ког да су рода” крену истим демократским путем ка једној широј демократској заједници.

Др Димитриос Карамберопулос
Председник
Научног друштва за проучавање
Фере, Велестина и Риге

Атина – Велестино,
октобра 1999

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ

ΡΗΓΑΣ ΒΕΛΕΣΤΙΝΗΣ (1757-1798)

Επαναστάτης και οραματιστής μιας Δημοκρατικής Πολιτείας
του Βαλκανικού χώρου

Σύντομη αναδρομή στη ζωή και το έργο του

Γεννημένος στα 1757 στο Βελεστίνο, όπου και η αρχαία πόλις Φεραί, από ντόπιους γονείς, παίρνει το βαπτιστικό όνομα «Ρήγας», όνομα που συνηθίζοταν στην περιοχή του Πηλίου και της Μαγνησίας. Νέος δεκαέξι, δεκαοκτώ χρονών, με δίψα για μάθηση, κατευθύνεται στη Σχολή της Ζαγοράς, όπου μελετούσε και αρχαίους συγγραφείς, όπως φαίνεται από αυτόγραφά του σε σχετικό βιβλίο του, που τώρα απόκειται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος. Από το Βελεστίνο φεύγει σε ηλικία περίπου είκοσι χρονών και πηγαίνει στην Κωνσταντινούπολη, όπου μαθαίνει ξένες γλώσσες και αυξάνει τις γνώσεις του, κοντά στους Φαναριώτες. Ομως, μετά από λίγα χρόνια, εγκατέληψε την Πόλη και εγκαταστάθηκε στη Βλαχία· έχουμε μαρτυρία του Ρήγα στο Νέο Ανάχαρσι ότι το 1788 βρισκόταν στη Βλαχία, στην οποία υπήρχε κάποια ελευθερία και γειτνίαζε με την Ευρώπη. Στο Βουκουρέστι αναπτύσσει έντονη δραστηριότητα, γίνεται γραμματικός των Ήγεμόνων και συμμετέχει στα κοινά της περιοχής του. Εκλέγεται εκπρόσωπος της γειτονιάς του σε μια περίπτωση διάνοιξης ενός δρόμου και σε μια επιδημία χολέρας τού ανατίθεται ο έλεγχος των σπιτιών για τη διαπίστωση των αρρώστων.

Εκεί στη Βλαχία θα συνέλαβε το επαναστατικό του σχέδιο για την στήριξη της Επανάστασής του στις ντόπιες, γηγενείς δυνάμεις των σκλαβωμένων, μετά τις συμφωνίες του Συστώβ (1791) και Ιασίου (1791) μεταξύ της Αυστρίας, της Ρωσσίας και της Οθωμανικής Πύλης αντίστοιχα, και την διάψευση των ελπίδων, πως τάχα τα χριστιανικά κράτη θα απελευθερώσουν τους Έλληνες και τους άλλους Βαλκανικούς λαούς από τον Οθωμανικό δεσποτισμό και τυραννία. Εμπειρία και γνώση σημαντική, που θα συνέβαλε ώστε στα έργα του ο Ρήγας να μην απευθύνει έκκληση για βοήθεια στις μεγάλες, τότε, δυνάμεις για την προετοιμαζόμενη επανάστασή του.

БИОГРАФИЈА

РИГА ВЕЛЕСТИНАЦ (1757-1798)

Револуционар и визионар јединствене балканске демократске државе

Кратак преглед живота и рада

Рођен 1757. године у Велестину, где се налази и антички град Фера, у породици која одатле и потиче, на крштењу добија име Рига, тада уобичајено у области Пилиона и Магнезије. Као младић од шеснаест или осамнаест година, жељан знања, одлази у школу у Загори где учи и античке писце, што се види из руком писаних белешки на књизи која се данас чува у Грчкој националној библиотеци. Када му је било око двадесет година одлази из Велестина у Цариград, где учи стране језике и у фанариотским круговима увећава своја знања. После неколико година, међутим, напушта Цариград и настањује се у Влашкој. Постоји његово сведочанство да се 1788. године налазио у Новом Анахарсису у Влашкој у којој је било некакве слободе и која се граничила с Европом. У Букурешту развија живу активност, постаје секретар војвода и учествује у општим локалним пословима. Изабран је за локалног представника на отварању једног пута, а за време епидемије колере поверено му је да надзире регистровање оболелих по кућама.

Изгледа да су се његови револуционарни планови да свој устанак ослони на локалне, домаће снаге поробљених, зачели баш тамо у Влашкој када су се после Шиштовског (1791) и Јашковог (1791) мира између Аустрије, односно Русије и отоманске Порте распрушиле наде у то да ће хришћанске земље ослободити Грке и остале балканске народе од отоманског деспотизма и тираније. То искуство и спознаја морали су бити значајни, јер у својим делима Рига не упућује позив тадашњим великим силама да помогну устанак који је припремао.

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ

Από το Βουκουρέστι ως γραμματικός και διερμηνέας ενός τοπάρχου μεταβαίνει στη Βιέννη το 1790, όπου εκδίδει και τα δύο πρώτα του βιβλία: «Σχολείον των ντελικάτων εραστών» και «Φυσικής απάνθισμα», το οποίο είναι μεταφρασμένο στο μεγαλύτερο μέρος, όπως έχουμε αποδείξει, από τη Γαλλική Εγκυκλοπαιδεία των Ντιντερώ και Ντ' Αλαμπέρ. Στη Βιέννη επανέρχεται το 1796, όταν αρχίζει να εφαρμόζει το μεγαλόπνοο επαναστατικό του σχέδιο για την ελευθερία της Ελλάδος και των Βαλκανικών λαών. Συνθέτει τον «Θούριο», τυπώνει σε δώδεκα φύλλα τη «Χάρτα» του κράτους του, με τα σύνορά του, όπως έχουμε τεκμηριώσει στην πρόσφατη, για πρώτη φορά, επανέκδοσή της, τους χάρτες της «Βλαχίας» και της «Μολδοβίας», και κατά την μαρτυρία του J. C. von Engel (1797) θα τύπωνε, ακόμη, τους χάρτες της Βουλγαρίας και της Σερβίας. Επίσης, εκδίδει την χαλκογραφία του Μεγάλου Αλεξάνδρου, τυπώνει το βιβλίο «Νέος Ανάχαρσις», τα «Ολύμπια» του Μεταστάσιο και την «Βοσκοπούλα των Αλπεων» του Μαρμοντέλ. Τέλος, παράνομά σε δύο μερόνυχτα, τυπώνει το επαναστατικό του κείμενο με τίτλο «Νέα Πολιτική Διοίκησις», όπου περιέχεται η Επαναστατική Προκήρυξη, τα Δίκαια του Ανθρώπου, το Σύνταγμα, και ο Θούριος. Επίσης, τύπωσε και το στρατιωτικό εγχειρίδιο περί πολεμικής τέχνης «Εγκόλπιον» το οποίο όμως κατασχέθηκε από την Αυστριακή Αστυνομία και δεν είδε το φως της δημοσιότητος.

Τον Δεκέμβριο του 1797 αναχώρησε από τη Βιέννη με σκοπό να κατέβει στην Ελλάδα και να θέσει σε εφαρμογή το επαναστατικό του σχέδιο. Στέλνει στην Τεργέστη, στον εμπορικό οίκο φίλου του, τα κιβώτια με το επαναστατικό υλικό, για να το μεταφέρει στην Ελλάδα. Εκεί, μετά από καταγγελία ενός Ελληνα, δυστυχώς, εμπόρου συλλαμβάνεται από την Αυστριακή Αστυνομία. Ανακρίνεται, φυλακίζεται, βασανίζεται επί έξι μήνες και τελικά παραδίνεται στους Τούρκους, οι οποίοι τον θανατώνουν μαζί με άλλους επτά συντρόφους του στον Πύργο Νεμπόισα του Βελιγραδίου, τον Ιούνιο του 1798.

Ο Ρήγας Βελεστινλής είναι από τις μοναδικές προσωπικότητες του Νεώτερου Ελληνισμού και του Βαλκανικού χώρου: Διαφωτιστής, μάρτυρας, πολιτικός νοος, στρατιωτικός νοος, επαναστάτης και οραματιστής μιας δημοκρατικής πολιτείας των Βαλκανικών λαών, μετά την αποτίναξη της οθωμανικής τυραννίας.

БИОГРАФИЈА

Из Букурешта као секретар и тумач једног топарха одлази 1790. године у Беч где издаје две своје прве књиге, “Школу деликатних љубавника” и “Антологију физике”, која, како смо то показали, делом представља превод француске Енциклопедије Дидроа и Даламбера. У Беч поново одлази 1796. године и тада започиње свој велики револуционарни пројекат ослобођења Грчке и балканских народа. Пише “Поклич”, штампа у дванаест листова “Карту” своје државе с њеним границама, у шта смо се први пут могли осведочити захваљујући скрашњем репринт-издању. Штампа и карте “Влашке” и “Молдавије”, а према сведочанству Ј. фон Енгела (1797), требало је да објави и карте Бугарске и Србије. Штампа и један бакропис с ликом Александра Великог, издаје књигу “Нови Анахарсид”, Метастасијеву “Олимпијаду” и Мармонтелову “Алпску пастирицу”. На крају, незаконито, за два дана и две ноћи, штампа револуционарни текст под насловом “Нова грађанска владавина”, који садржи Револуционарни проглас, Права човека, Устав и Поклич. Штампа и војни приручник о ратној вештини (“Приручник”) који није угледао светлост дана будући да га је запленила аустријска полиција.

Децембра месеца 1797. године напушта Беч у жељи да се врати у Грчку и започне остварење својих револуционарних планова. Како би их пренео у Грчку, ковчеге с револуционарним материјалом шаље у Трст, на трговачку кућу свог пријатеља. Нажалост, потказује га један грчки трговац и аустријска полиција га хапси. Испитиван је и мучен шест месеци да би на крају био предат Турцима, који га с још седам другова убијају у Небојшиној кули у Београду, јуна месеца 1798. године.

Рига Велестинац једна је од најзначајнијих личности новије историје Грчке и Балкана, просветитељ, мученик, политички и војнички ум, револуционар и визионар једне демократске државе балканских народа која је имала настати после збацивања отоманског јарма.

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ

Το επαναστατικό του σχέδιο

Για την απελευθέρωση της Ελλάδος και των άλλων Βαλκανικών Λαών από την Οθωμανική τυραννία, ως πραγματικός ηγέτης και επαναστάτης, ο Ρήγας φρόντισε για την προετοιμασία της επανάστασης και την εφαρμογή της. Ετσι, έδωσε σημασία στην ανύψωση του ηθικού των σκλαβωμένων και στη δημιουργία επαναστατικής διάθεσης, ώστε να πάρουν τα όπλα εναντίον του τυράννου. Κι' αυτό το πετύχαινε με την έκδοση της προσοπωγραφίας του Μεγάλου Αλεξάνδρου, του τόμου «Νέος Ανάχαρσις», της Χάρτας του χώρου των Βαλκανικών Λαών, καθώς και με τον επαναστατικό παιάνα «Θούριος». Στους στίχους διεκτραγουδεί τη θλιβερή κατάσταση των σκλαβωμένων, τονίζει πως η ελευθερία είναι ανώτερη αξία και από τη ζωή. Παροτρύνει τους λαούς των Βαλκανίων να αρπάξουν τα όπλα και να ριχθούν στον iερό αγώνα της επανάστασης:

«Βουλγάροι κι Αρβανίτες, Αρμένοι και Ρωμιοί,
αράπηδες και άσπροι, με μια κοινή ορμή,
για την Ελευθερίαν να ζώσωμεν σπαθί¹
πως είμασθ' αντριώμένοι, παντού να ξακουσθή».

«Του Σάβα και Δουνάβου αδέλφια χριστιανοί,
με τ' άρματα στο χέρι καθένας ας φανή»

(Θούριος, στίχοι 45-48, 69-70)

Ακόμη, ως πραγματικός ηγέτης έδινε σημασία στο ψυχολογικό παράγοντα των σκλαβωμένων. Ετσι, έπρεπε να καταρρίψει, ως μύθο, τη διάχυτο πεποίθηση ότι τάχα τα οθωμανικά στρατεύματα ήταν ανίκητα και δείξει απενοντίας ότι στην πραγματικότητα ήταν ευάλωτα και να ενισχύσει το φρόνημα των επαναστατών. Για τον σκοπό αυτό στο Θούριό του φέρνει το συγκεκριμένο παράδειγμα των «Γκιρζιανλήδων», που επαναστάτησαν στην περιοχή της Θράκης. Διαλαλεί ο Ρήγας, πως ο Σουλτάνος δεν είναι τόσο δυνατός, όσο οι σκλαβωμένοι νομίζουν:

«Πότε μην στοχασθήτε πως είναι δυνατός
καρδιοχτυπά και τρέμει σαν λαγός κι αυτός.

БИОГРАФИЈА

Револуционарни план

Ради ослобођења Грчке и других балканских народа од отоманске тираније, Рига је, као прагматичан вођа и револуционар, настојао да изврши припреме за почетак устанка. Сматрао да је важно створити револуционарно расположење и подићи морал поробљених народа како би се дигли на оружје против тиранина. Стога је објавио портрет Александра Великог, једнан том “Новог Анахарсида”, карте подручја на коме живе балкански народи, револуционарну песму “Поклич” у којој пева о тешком стању поробљених народа и истиче да је слобода вреднија и од живота. Подстиче народе Балкана да се лате оружја и крену у свету устаничку борбу:

“Бугари и Арбанаси, Јермени и Ромеји,
црни и бели, у заједничком јуришу
за Слободу опашимо мач,
како смо храбри нека се свугде чује.”

.....
“Саве и Дунава браћо Хришћани,
с оружјем у руци сваки нека се појави”

(“Поклич”, стихови 45-48, 69-70)

Као прагматичан вођа поклањао је пажњу и психолошком чиниоцу. Тако је код поробљених народа требало срушити као мит распирено убеђење да је отоманска војска непобедива и показати да је, сасвим супротно томе, она лако рањива, чиме би се оснажио дух устаника. У том смислу он у “Покличу” наводи пример “Гирзијанлија” који су се дигли на устанак у Тракији и јасно каже да султан није толико снажан као што то поробљени мисле:

“Никада не мислите колико јеjak,
и њему срце удара и дрхти као у зеца.

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ

Τριακόσιοι Γκιρζιαλήδες τον έκαμαν να διή
Πως δεν μπορεί με τόπια, μπροστά τους να εβγή»,

(Θούριος, στίχοι 111-114)

Ο επαναστατικός παιάνας, Θούριος, γρήγορα διαδόθηκε σε χειρόγραφη μορφή στο χώρο των Βαλκανίων εμψυχώνοντας τους σκλαβωμένους για τον τιτάνιο του πολέμου αγώνα. Μάλιστα, η διάδοση και εξάπλωσή του αποτελεί μοναδικό, ίσως, φαινόμενο στην ιστορία των λαών.

Στην εφαρμογή της επανάστασής του ο Ρήγας σκέφθηκε πως είναι απαραίτητη η εκπαίδευση των σκλαβωμένων στην πολεμική τέχνη και σύμφωνα με τις ισχύουσες απόψεις της εποχής του, για να είναι σε θέση να αντιπαραταχθούν στο στρατό του Σουλτάνου. Για το σκοπό αυτό μεταφράζει το «Στρατιωτικόν Εγκόλπιον» γνωστού τότε Γερμανού στρατηγού. Επίσης, την έναρξη της Επαναστάσεως τη σχεδίαζε να γίνει από την περιοχή όπου βρίσκονταν οι εμπειροπόλεμοι πληθυσμοί της Μάνης και της Ηπείρου. Στη συνέχεια, η Επανάσταση θα επεκτεινόταν στα υπόλοιπα μέρη της Ελλάδος και στις άλλες Βαλκανικές περιοχές. Πρέπει να τονισθεί πως ο Ρήγας στήριζε την επανάστασή του στις ντόπιες γηγενείς δυνάμεις των σκλαβωμένων. Δεν υπάρχει στα έργα του, στο Θούριό του, έκκληση στις τότε μεγάλες δυνάμεις της Ανατολής και της Δύσης, για βοήθεια στην επανάστασή του. Πίστευε πως οι ζένες δυνάμεις θα εξυπηρετήσουν τα συμφέροντά τους. Με την επικράτηση της επανάστασής του, τέλος, στη θέση του οθωμανικού δεσποτισμού, θα δημιουργούσε τη Νέα Πολιτική Διοίκησή του, τη νέα τάξη πραγμάτων στο Βαλκανικό χώρο, με την εφαρμογή του Δημοκρατικού Καταστατικού Συντάγματος και των Δικαιών του Ανθρώπου. Στήριζε τη νέα πολιτική κατάσταση στη δημοκρατία και όχι στην κληρονομική εξουσία. Πρότυπά του ήταν η Δημοκρατία των αρχαίων Αθηνών και η Γαλλική Επανάσταση.

Ο Ρήγας Βελεστινλής, ως ρεαλιστής ηγέτης, έδινε σημασία στο τι θα γίνει μετά την κατάλυση της τυραννίας. Πίστευε ότι η αναρχία είναι μορφή τυραννίας, όπως μάλιστα το διατυπώνει και στο Θούριό του (στίχος 27) πως «η αναρχία ομοιάζει την σκλαβιά». Γι' αυτό, για να μπορούν οι επαναστατημένοι να κυβερνηθούν δημοκρατικά, συντάσει ένα σχέδιο Συντάγματος μεταφρασμένο από τα Γαλλικά συντάγματα του 1793, κυρίως, και του 1795.

БИОГРАФИЈА

Триста јуначких синова учинише да схвати
да ни с топовима пред њих не може изаћи.”

(“Поклич”, стихови 111-114)

Револуционарна песма “Поклич” врло брзо се у рукописном облику раширила Балканским полуострвом надахњујући поробљене народе да крену о одлучни бој. Начин на који се “Поклич” ширио можда је једнинствен феномен у историји народа.

Размишљајући о подизању револуције Рига је сматрао да је поробљене народе неопходно упутити у ратну вештину, и то у складу са важећим схватањима епохе, како би били у стању да се супротставе султановој војсци. У ту сврху он преводи “Војни приручник” једног тада познатог немачког генерала. При том је планирао да устанак почне у Мани и у Епиру, областима чије је становништво већ имало ратничког искуства. Устанак би се потом проширио и на остале крајеве Грчке и Балкана. Треба још једном истаћи да се Рига за свој устанак ослањао на локалне, домаће снаге. У његовим делима, у “Покличу”, никде не постоји позив тадашњим великим сила ма Истока и Запада да помогну његову револуцију. Био је уверен да велике силе гледају само своје уске интересе. По успеху револуције Рига је хтео да успостави Нову грађанску владавину, један нови поредак ствари на Балканском простору на основу демократског уставног закона и права человека. Ново политичко устројство заснивао је на демократији, а не на традиционалним облицима владавине. Његови узори били су атинска демократија и тековине француске револуције.

Реалистичан као вођа, Рига Велестинац је размишљао и о томе шта ће бити после укидања тираније. Веровао је да је анархија само један од облика тираније, као што то и изричito каже у “Покличу” да “анархија личи на ропство” (стих 27). Да би револуционари могли да владају демократски, сачинио је нацрт устава који представља превод француског устава,

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ

Ομως, ο Ρήγας πρόσθεσε και πολλά δικά του στοιχεία, όπως για παράδειγμα πρώτος καθιέρωνε σε Σύνταγμα την υποχρεωτική εκπαίδευση αγοριών και κοριτσιών. Γνώριζε τη μεγάλη παιδευτική δύναμη της γυναικας στην διάπλαση και ανάπτυξη του ανθρώπου.

Συνιστά, στο άρθρο 34 των «Δικαιών του Ανθρώπου», τη συνεργασία των λαών για την εδραιώση και προκοπή της δημοκρατικής πολιτείας του Βαλκανικού χώρου, «ο Βούλγαρος πρέπει να κινήται, όταν πάσχῃ ο Ελλην και τούτος πάλιν δι' εκείνον και αμφότεροι δια τον Αλβανόν και Βλάχον». Ακόμη, τονίζει ότι οι δημοκρατικοί πολίτες θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στα κοινά και να υπερασπίζουν τους δημοκρατικούς θεσμούς (άρθρο 35 των «Δικαιών του Ανθρώπου»), θεωρώντας «ως το πλέον iερόν από όλα τα χρέη» τους.

Δρ Δημήτριος Καραμπερόπουλος

БИОГРАФИЈА

пре свега оног из 1793, али и из 1795. године. Међутим, Рига је ту унео и доста личнога. Тако на пример он први уводи у устав обавезно школовање дечака и девојчица. Био је уверен у велику васпитачку моћ жене у формирању и развоју човека.

У члану 34 “Права човека” он заступа сарадњу међу народима у циљу успостављања и напредовања демократског друштвеног уређења на балканским просторима “Бугарин треба да се крене када Грк пати, а овај опет за њега, и обојица за Албанца и за Влаха”. Уз то он наглашава да грађани-демократе треба живо да учествују у општим пословима и да бране демократске институције (члан 35 “Права човека”), сматрајући то “најсветијом од свих њиховом дужности”.

Др Димитриос Карамберопулос

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ

РЕВОЛУЦИОНАРНИ ПРОГЛАС

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ – ΙΣΟΤΙΜΙΑ – ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ

ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ,
ΤΗΣ Μ. ΑΣΙΑΣ, ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ ΝΗΣΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΛΑΧΟΜΠΟΓΔΑΝΙΑΣ

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

Ο ΛΑΟΣ, ΑΠΟΓΟΝΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, όπού κατοικεῖ τήν Ρούμελην, τήν Μικράν Ἀσίαν, τάς Μεσογείους νήσους, τήν Βλαχομπογδανίαν¹, καί ὅλοι ὅσοι στενάζουν ὑπό τήν δυσφορωτάτην τυραννίαν τοῦ Ὁθωμανικοῦ βδελυρωτάτου δεσποτισμοῦ, ἡ ἐδιάσθησαν νά φύγουν εἰς ξένα βασίλεια διά νά γλυτώσουν ἀπό τόν δυσδάστατον καί βαρύν αὐτοῦ ζυγόν, ὅλοι, λέγω, Χριστιανοί καί Τούρκοι, χωρίς κανένα ξεχωρισμόν θρησκείας (ἐπειδή ὅλοι πλάσματα Θεοῦ εἶναι καί τέκνα τοῦ πρωτοπλάστου), στοχαζόμενοι

1. Βλαχομολδανίαν ἡ Μολδοβλαχίαν

СЛОБОДА - ЈЕДНАКОСТ - БРАТСТВО

НОВА ГРАЂАНСКА ВЛАДАВИНА

**ЖИТЕЉА РУМЕЛИЈЕ, МАЛЕ АЗИЈЕ,
СРЕДОЗЕМНИХ ОСТРВА
И МОЛДОВЛАШКЕ**

**ЗА ЗАКОН
И ОТАЦБИНУ**

НАРОД, ПОТОМАК ЈЕЛИНА, који живи у Румелији, Малој Азији, на острвима Средоземног мора, у Молдовлашкој, и сви они који стењу под неподношљивом тиранијом мрског отоманског деспотизма или су због тог несносног и тешког јарма били присиљени да избегну у стране земље, сви, кажем, Хришћани и Турци, без икаквог подвајања по вери (јер, сви смо ми Божја створења и деца Адамова), који сматрамо

ὅτι ὁ Τύραννος, ὀνομαζόμενος Σουλτάνος, κατέπεσεν δόλοτελῶς εἰς τάς δρωμεράς θηλυμανεῖς δρέξεις του, ἐπερικυκλώθη ἀπό εὐνούχους καὶ αἵμοδόρους ἀμαθεστάτους αὐλίκους, ἐλησμόνησε καὶ κατεφρόνησε τήν ἀνθρωπότητα¹, ἐσκληρύνθη ἡ καρδία του κατά τῆς ἀθωότητος, καὶ τό πλέον ὥραιότερον δασίλειον τοῦ κόσμου, διού ἐκθειάζεται πανταχόθεν ἀπό τούς σοφούς, κατήντησεν εἰς μίαν βδελυράν ἀναρχίαν, τόσον, ὥστε κανένας, ὅποι ασδήποτε τάξεως καὶ θρησκείας, δέν εἶναι σύγουρος μήτε διά τήν ζωήν του, μήτε διά τήν τιμήν του, μήτε διά τά ὑποστατικά του.

‘Ο πλέον ἥσυχος, ὁ πλέον ἀθώος, ὁ πλέον τίμιος πολίτης κινδυνεύει κάθε στιγμήν νά γίνη ἐλεεινή θυσία τῆς τυραννικῆς φαντασίας, ἡ τῶν ἀγρίων τοποτηρητῶν καὶ ἀναξίων μεγιστάνων τοῦ Τυράννου, ἡ, τέλος (ὅπερ συνεχέστερον συμβαίνει), τῶν κακοτρόπων θηριωδεστάτων μιμητῶν του, χαιρόντων εἰς τό ἀτιμώρητον κρῆμα, εἰς τήν σκληροτάτην ἀπανθρωπότητα², εἰς τήν φονοκτονίαν, χωρίς καμμίαν ἔξετασιν, χωρίς καμμίαν κρίσιν.

– Οὐρανέ! ἐσύ εἶσαι ἀπροσωπόληπτος μάρτυς τῶν τοιούτων κακουργημάτων.

– Ἡλιε! ἐσύ βλέπεις καθημερινῶς τά τοιαῦτα θηριώδη τολμήματα.

– Γῆ! ἐσύ ποτίζεσαι ἀδιακόπως ἀπό τά ορεῖθρα τῶν ἀθώων αἷμάτων.

Ποῖος ἔχει στόμα νά μέ εἰπῃ τό ἐναντίον; Ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὁ τίγρις, ὁμόψηφος τῶν τοσούτων ἀνομημάτων; “Ἄς ἔβγῃ εἰς τό παρόν, καὶ διά πολέμιόν του μάρτυρα

1. Ἀνθρωπιά

2. Ἀπανθρωπία

РЕВОЛУЦИОНАРНИ ПРОГЛАС

да се Тиранин, звани Султан, потпуно одао својој огавној, махнитој глади за женама, окружио евнусима и крвожедним и потпуно необразованим дворанима, да је, камена срца према свакој невиности, заборавио и презрео људскост, и да је најлеше царство на свету, што га мудраци из свих крајева света уздижу до неба, довео до таквог безвлашћа да нико, било ког да је сталежа или вере, није сигуран ни за свој живот, ни за своју част, ни за своје имање.

И најповученији, и најчеститији, и најчаснији грађанин сваког тренутка је у опасности да постане жалосна жртва тиранинове маште или његових дивљих намесника и недостојних велможа или, најзад (како то најчешће бива), зверски грубих подражавалаца његових, који уживају у некажњеном греху, у најокрутнијим нечовечностима, у убиствима, без икаквог ислеђивања, без икаквог суда.

- О Небо! Ти си непристрасан сведок свих тих злодела.

- О Сунце! Ти свакодневно гледаш све те дрскости.

- О Земљо! Ти се непрестано напајаш поточима крви невиних.

Чија ми уста могу противречити? Ко може бити таква звер да се сагласи са толиким бе закоњем? Нека се јави и стећи ће против себе

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ

θέλει ἀποκτήσει ὅλην τὴν Κτίσιν, ἥτις ἀγλώσσως γογγᾶ διά τούς ἀδίκους ὃδε ἐκχυνομένους ωύακας τῶν ἀνθρωπίνων αἰμάτων.

‘Ο μέχρι τοῦδε, λέγω, δυστυχής οὗτος λαός, βλέποντας ὅτι ὅλαι του αἱ θλίψεις καὶ ὁδύναι, τά καθημερινά δάκρυνά του, δ ἀφανισμός του, πρόδερχονται ἀπό τὴν κακήν καὶ ἀχρειεστάτην διοίκησιν, ἀπό τὴν στέρησιν καλῶν νόμων, ἀπεφάσισεν, ἐνανδριζόμενος μίαν φοράν, νά ἀτενίσῃ πρός τόν οὐρανόν, νά ἐγείρῃ ἀνδρείως τόν καταβεδαρημένον τράχηλόν του καί, ἐνοπλίζοντας ἐμμανῶς τούς δραχίονάς του μέ τά ἄρματα τῆς ἐκδικήσεως καί τῆς ἀπελπισίας, νά ἐκδικήσῃ μεγαλοφώνως, ἐνώπιον πάσης τῆς Οἰκουμένης, μέ βροντώδη κραυγήν, τά ιερά καί ἄμωμα δίκαια, δπού θεόθεν τῷ ἔχαρισθησαν διά νά ζήσῃ ησύχως ἐπάνω εἰς τὴν γῆν.

‘Οθεν, διά νά ἡμποροῦν ὁμοθυμαδόν ὅλοι οἱ κάτοικοι νά συγκρίνωσι πάντοτε μέ ἄγρυπνον ὅμμα τά κινήματα τῆς διοικήσεως, μέ τόν σκοπόν τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν νομοθεσίας, ἐκτινάζοντες ἀνδρικῶς τόν οὐτιδανόν ζυγόν τοῦ Δεσποτισμοῦ καί ἐναγκαλιζόμενοι τὴν πολύτιμον Ἐλευθερίαν τῶν ἐνδόξων προπατόρων των, νά μήν ἀφεθῶσιν οὐδέποτε νά καταπατῶνται ὡς σκλάβοι εἰς τό ἔξῆς ἀπό τὴν ἀπάνθρωπον τυραννίαν· νά ἔχῃ ἔκαστος ὧσάν λαμπρόν καθρέπτην ἐμπροστά εἰς τά ὄμματιά του τά θεμέλια τῆς ἐλευθερίας, τῆς σιγουρότητος¹ καί τῆς εὔτυχίας του· νά γνωρίζουν ἐμφανέστατα οἱ κριταί², ποῖον εῖναι τό δυσαπόφευκτον χρέος των πρός τούς κρινομένους ἐλευθέρους κατοίκους· καί οἱ νομοθέται καί πρῶτοι

1. Ἀσφάλεια

2. Δικαστής

РЕВОЛУЦИОНАРНИ ПРОГЛАС

као сведока целу Васељену која немо уздише над неправедно проливеним потоцима људске крви.

Овај досад несрећни народ, видећи да сва његова туга и жалост, све свакодневне сузе његове, његова погибель, потичу од лоше и искварене власти и отуда што нема ваљаних закона, овај народ, велим, у трену осокољен, одлучио је да управи поглед ка небу, да храбро подигне главу и да, узимајући у руке оружје освете и безнађа, на сав глас, пред васцелим светом повиче громогласним криком, тражећи своја света и неоспорна права која су му од Бога подарена да мирно живи на овој земљи.

Стога, да би сви житељи једнодушно могли будним оком пратити потезе владе ради успостављања свог друштвеног законодавства, мушки одбацујући ништавни јарам деспотизма и пригрљујући драгоцену Слободу својих славних предака, да убудуће више никад не би дозволили да их нељудска тиранија презре као робове; да би свако, као сјајно огледало, имао пред очима темеље слободе, сигурности и среће; да би судије јасно знали која је њихова неизоставна дужност према слободним грађанима којима суде, а зако-

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ

τῆς διοικήσεως τόν εὐθύτατον κανόνα, καθ' ὃν πρέπει νά
ρυθμίζεται καὶ ν' ἀποβλέπῃ τό ἐπάγγελμά των πρός
εὐδαιμονίαν τῶν πολιτῶν, κηρύττεται λαμπροφανῶς ἢ
ἀκόλουθος ΔΗΜΟΣΙΑ ΦΑΝΕΡΩΣΙΣ τῶν πολυτίμων
ΔΙΚΑΙΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ καὶ τοῦ ἐλευθέρου κατοίκου
τοῦ βασιλείου.

РЕВОЛУЦИОНАРНИ ПРОГЛАС

нодавци и владини прваци праведне прописе
према којима треба да је уређен и којима треба
да се руководи њихов позив да брину о благо-
стању грађана, објављује се на свак глас следећи
ЈАВНИ ПРОГЛАС о драгоценним **ПРАВИМА**
ЧОВЕКА и слободног грађанина државе.

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ПРАВА ЧОВЕКА

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ἄρθρον 1.— Ὁ σκοπός ὃπού ἀπ' ἀρχῆς κόσμου οἱ ἄνθρωποι ἐσυμμαζώχθησαν ἀπό τά δάση τήν πρώτην φοράν, διά νά κατοικήσουν ὅλοι μαζί, κτίζοντες χώρας καί πόλεις, εἶναι διά νά συμβοηθῶνται καί νά ζῶσιν εὐτυχισμένοι, καί ὅχι νά συναντιτρώγωνται ἢ νά ρουφᾶ τό αἷμα τους ἔνας.

Τότε ἔκαμαν βασιλέα διά νά ἀγρυπνῇ εἰς τά συμφέροντά των, διά νά εἶναι δέδαιοι εἰς τήν ἀπόλαυσιν τῶν φυσικῶν δικαίων, τά δποτα δέν ἔχει τήν ἄδειαν νά τούς τά ἀφαιρέσῃ κανένας ἐπί τῆς γῆς.

Ἄρθρον 2.— Αὐτά τά Φυσικά Δίκαια εἶναι: πρῶτον, τό νά εἴμεθα ὅλοι ἵσοι καί ὅχι ὁ ἔνας ἀνώτερος ἀπό τόν ἄλλον· δεύτερον, νά εἴμεθα ἐλεύθεροι καί ὅχι ὁ ἔνας σκλάδιος τοῦ ἄλλουνοῦ· τρίτον, νά εἴμεθα σίγουροι εἰς τήν ζωὴν μας, καί κανένας νά μήν ἡμπορῇ νά μᾶς τήν πάρῃ ἀδίκως καί κατά τήν φαντασίαν· καί τέταρτον, τά κτήματα δπού ἔχομεν κανένας νά μήν ἡμπορῇ νά μᾶς ἔγγιζῃ, ὅλλ' εἶναι ἰδιαί μας καί τῶν κληρονόμων μας.

Ἄρθρον 3.— Ὄλοι οἱ ἄνθρωποι, Χριστιανοί καί Τοῦρκοι, κατά φυσικὸν λόγον εἶναι ἵσοι. Ὅταν πταίσῃ τινάς, δποιασδήποτε καταστάσεως, ὁ Νόμος εἶναι ὁ αὐτός διά τό πταίσμα καί ἀμετάβλητος· ἥγουν δέν παιδεύεται¹ ὁ πλούσιος ὀλιγώτερον καί ὁ πτωχός περισσότερον διά τό αὐτό σφάλμα, ὅλλ' ἵσια-ἵσια.

Ἄρθρον 4.— Ὁ Νόμος εἶναι ἐκείνη ἡ ἐλευθέρα ἀπόφασις, δπού μέ τήν συγκατάθεσιν ὅλου τοῦ λαοῦ ἔγινεν· ἥγουν, ὅλοι θέλομεν ὅτι ὁ φονεύς νά φονεύεται· αὐτός

1. Τιμωρεῖται

ПРАВА ЧОВЕКА

Члан 1. Разлог што су се људи први пут од почетка света сакутили из шума да би живели заједно, подижући села и градове, јесте у томе да би се међусобно помагали и да би живели срећно, а не да се међусобно прокидију и пију крв једни другима.

Тада они произведоше краља да бдије над њиховим интересима, како би били сигурни у уживању природних права која нико на земљи нема дозволу да им одузме.

Члан 2. Та природна права јесу: прво, да смо сви једнаки, а не да је један изнад другога; друго, да смо сви слободни, а не да је један другоме роб; треће, да смо сигурни за свој живот, а не да нам га неко неправедно и тек тако, ако му падне на памет, може одузети; и четврто, да имања која имамо нико не може да нам дира, него су она наша и наших наследника.

Члан 3. Сви људи, Хришћани и Турци, једнаки су по природи. Када неко згреши, који год положај заузимао, Закон је исти и непроменљив; то јест, за исти прекршај богаташ неће добити мању, а сиромах већу казну, него подједнаку.

Члан 4. Закон је она слободна одлука која је донесена сагласношћу читавог народа; то јест, сви желимо да убица буде убијен; то се зове Закон и он је у примени

λέγεται Νόμος, καί εἶναι ὁ ἵδιος διά ὅλους μας εἰς τό νά παιδεύσῃ. Καί πάλιν ἄλλος, ὅπού ὑπερασπίζεται· ἥγουν ὅλοι θέλομεν νά ἔξουσιάζωμεν τά ὑποστατικά μας, κανένας λοιπόν δέν ἔχει τήν ἀδειαν νά μᾶς πάρῃ δυναστικῶς τίποτες· αὐτός εἶναι Νόμος, ἐπειδή μοναχοί μας τόν δεχόμεθα καί τόν θέλομεν. Ὁ Νόμος ἔχει πάντοτε νά προστάξῃ ὅ, τι πρᾶγμα εἶναι δίκαιον καί ὠφέλιμον εἰς τήν συγκοινωνίαν τῆς ζωῆς μας καί νά ἐμποδίζῃ ἐκεῖνο ὅπού μᾶς βλάπτει.

Ἄρθρον 5.- Ὄλοι οἱ συμπολῖται ἡμποροῦν νά ἔμβουν εἰς ἀξίας καί δημόσια ὀφφίκια¹. Τά ἐλεύθερα γένη δέν γνωρίζουν καμμίαν αἰτίαν προτιμήσεως εἰς τάς ἐκλογάς των, παρά τήν φρόνησιν καί τήν προκοπήν· ἥγουν, καθένας, ὅταν εἶναι ἀξιος καί προκομμένος διά μίαν δημοσίαν δούλευσιν, ἡμπορεῖ νά τήν ἀποκτήσῃ. Ἐξ ἐναντίας δέ, μήν ὄντας ἀξιος, ἀλλά χυδαῖος, δέν πρέπει νά τῷ δοθῇ· διότι, μήν ἡξεύροντας πῶς νά τήν ἐκτελέσῃ, προσκρούει καί βλάπτει τό κοινόν μέ τήν ἀμάθειαν καί τήν ἀνεπιδεξιότητά του.

Ἄρθρον 6.- Η Ἐλευθερία εἶναι ἐκείνη ἡ δύναμις ὅπού ἔχει ὁ ἄνθρωπος εἰς τό νά κάμη ὅλον ἐκεῖνο, ὅπού δέν βλάπτει εἰς τά δίκαια τῶν γειτόνων του. Αὐτή ἔχει ὡς θεμέλιον τήν φύσιν, διατί φυσικά ἀγαπῶμεν νά εἴμεθα ἐλεύθεροι· ἔχει ὡς κανόνα τήν δικαιοσύνην, διατί ἡ δικαία ἐλευθερία εἶναι καλή· ἔχει ὡς φύλακα τόν Νόμον, διατί αὐτός προσδιορίζει, ἔως ποῦ πρέπει νά εἴμεθα ἐλεύθεροι. Τό ἡθικόν σύνορον τῆς Ἐλευθερίας εἶναι τοῦτο τό φητόν: Μήν κάμης εἰς τόν ἄλλον ἐκεῖνο ὅπού δέν θέλεις νά σέ κάμουν.

1. Δημόσιο ἀξιώμα

исти за све нас. Други нас закон пак узима у заштиту; то јест, сви желимо да располажемо својим имањима и нико, дакле, нема дозволу да нам било шта деспотски одузме; то је Закон, јер га ми сами желимо и прихватамо. Закон увек има да одреди шта је праведно и корисно за наш заједнички живот и да спречава оно што нам штети.

Члан 5. Свим грађанима су доступна достојанства и јавне службе. Слободни народи не знају ни за један разлог због којег би неко имао предност на изборима, већ цене само умност и труд; то јест, јавну службу може стећи свако ко је ње вредан и достојан. С друге стране, ко није достојан те службе, него је слабог кова, њему је не треба ни поверити; јер, не знајући како да је обавља, он наилази на препреке и штети заједници својим незнањем и својом неспретношћу.

Члан 6. Слобода је она моћ коју човек има да чини све оно што не штети правима његових ближњих. Она као основу има природу, јер природно је да волимо да смо слободни; као норму има правду, јер је само праведна слобода добра; као чувара има Закон, зато што он одређује докле треба да будемо слободни. Морална граница Слободе одређена је овом изреком: “Не чини другоме оно што не желиш да учине теби.”

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

”*Άρθρον 7.*—Τό δίκαιον τοῦ νά φανερώνωμεν τήν γνώμην μας καὶ τούς συλλογισμούς μας, τόσον μέ τήν τυπογραφίαν, δύσον καὶ μέ ἄλλον τρόπον· τό δίκαιον τοῦ νά συναθροιζώμεθα εἰρηνικῶς· ή ἐλευθερία κάθε εἴδους θρησκείας, Χριστιανισμοῦ, Τουρκισμοῦ, Ιουδαϊσμοῦ καὶ τά λοιπά, δέν εἶναι ἐμποδισμένα εἰς τήν παροῦσαν διοίκησιν.

”Οταν ἐμποδίζωνται αὐτά τά δίκαια, εἶναι φανερόν πώς προέρχεται τοῦτο ἀπό Τυραννίαν, ή πώς εἶναι ἀκόμη ἐνθύμησις τοῦ ἔξοστρακισθέντος Δεσποτισμοῦ, δύπού ἀπεδιώξαμεν.

”*Άρθρον 8.*—*Η σιγουρότης*¹ εἶναι ἐκείνη ἡ διαφέντευσις², δύπού δίδεται ἀπό ὅλον τό ἔθνος καὶ τόν λαόν εἰς τόν κάθε ἄνθρωπον διά τήν φύλαξιν τοῦ ὑποκειμένου του, τῶν δικαίων του καὶ τῶν ὑποστατικῶν του· ἥγουν, ὅταν βλάψῃ τινάς ἔνα μόνον ἄνθρωπον, ή πάρη ἀδίκως τίποτες ἀπ’ αὐτόν, ὅλος ὁ λαός πρέπει νά σηκωθῇ κατ’ ἐπάνω ἐκείνου τοῦ δυνάστου καὶ νά τόν ἀποδιώξῃ.

”*Άρθρον 9.*—*Ο Νόμος* ἔχει χρέος νά διαφευντεύῃ τήν κοινήν ἐλευθερίαν ὅλου τοῦ ἔθνους καὶ ἐκείνην τοῦ κάθε ἄνθρωπου, κατοίκου εἰς ταύτην τήν αὐτοκρατορίαν, ἐναντίον τῆς καταθλίψεως καὶ τῆς δυναστείας τῶν διοικητῶν· ὅταν αὐτοί διοικοῦν καλῶς, νά τούς διαφεντεύῃ· εἰ δέ κακῶς, νά τούς ἀποβάλλῃ.

”*Άρθρον 10.*—Κανένας ἄνθρωπος νά μήν ἐγκαλῆται εἰς κριτήριον νά μήν πιάνεται ἀπό τούς ἄνθρωπους τοῦ κριτοῦ καὶ νά μή φυλακώνεται κατ’ ἄλλον τρόπον, παρά καθώς διορίζει ὁ Νόμος καὶ ὅχι κατά τήν φαντασίαν καὶ θέλησιν τοῦ κριτοῦ³. Κάθε κάτοικος ὅμως, ὅταν κραχθῇ

1. Ἡ ἀσφάλεια 2. Ἡ προστασία 3. Δικαστοῦ

Члан 7. Право да изражавамо своје мишљење и размишљања како путем штампе тако и на други начин, право на мирно окупљање, право на слободу свих видова религије, Хришћанства, Ислама, Јудаизма и других религија, ова власт не пречи.

Када се та права прече, јасно је да то потиче од тиранске власти, па чак подсећа на прогоне деспотске власти, коју смо одбацили.

Члан 8. Безбедност представља заштиту коју цела нација и народ пружају сваком човеку ради очувања његове личности, његових права и његовог имања; ако неко повреди само једног човека или му нешто неправедно одузме, читав народ треба да се дигне на силника и да га одагна.

Члан 9. Дужност је закона да штити заједничку слободу целе нације и слободу сваког човека који живи у тој држави, против угњетавања и моћника на власти. Када они владају добро, закон треба да их штити, а ако владају лоше, треба да их отера с власти.

Члан 10. Ниједан човек не сме бити позиван на суд, нити хапшен од судијиних људи, нити затваран на неки други начин, него само на начин који је одређен Законом, а не по самовољној одлуци судије. Међутим, сваки житељ

εἰς τὴν κρίσιν, ἢ κατά νόμον πιασθῇ ἀπό τούς ὑπηρέτας τοῦ κριτηρίου, πρέπει νά ὑποταχθῇ εὐθύς καί νά πηγαίνῃ νά κριθῇ διατί, ὅν ἀντισταθῇ καί δέν θέλῃ νά πηγαίνῃ εἰς τὴν κρίσιν, γίνεται πταίστης καί ἀρκετόν σφάλμα εἶναι, ὅταν ὁ Νόμος κράξῃ κανέναν ἄνθρωπον καί ἐκεῖνος ἀντιστέκεται μέ τό κακόν καί δέν ὑπακούῃ νά πηγαίνῃ, ὅντας σίγουρος, ὅτι δέν παιδεύεται¹, ὅν εἶναι ἀθῶς.

Ἄρθρον 11.– Κάθε δυναστικόν ἐπιχείρημα, δπού ἥθελαν κάμει ἐναντίον ἐνός ἀνθρώπου, ὃπού δέν ἔπταισε, καί χωρίς προσταγήν τοῦ Νόμου θέλουν νά τόν καταδικάσουν, ἐκεῖνο φάινεται πώς εἶναι μόνον ἀπό τό κεφάλι τοῦ κριτοῦ καί ἔργον τυραννικόν. Ο ἄνθρωπος λοιπόν, τόν δποῖον θέλουν νά δυναστεύσουν μέ αὐτόν τόν τρόπον, ἔχει δίκαιον καί ἀδειαν νά ἀντισταθῇ ἐξ ὅλης του τῆς δυνάμεως, νά τό ἀποδάλη μέ βίαν καί νά μήν ὑποταχθῇ.

Ἄρθρον 12.– Ἐκεῖνοι δπού ἔκδίδουν προσταγάς, ἢ δπού ἥθελε τές ὑπογράψουν, ἢ δπού ἥθελε τές ἐκτελέσουν, ἢ δπού ἥθελε βάλουν ἄλλους νά τές τελειώσουν, λέγοντές τους πώς εἶναι πράγματα ἀναγκαῖα, χωρίς νά ἔχῃ τήν εἰδησιν ἡ διοίκησις, εἶναι πταῖσται καί ἔχουν νά τιμωρῶνται αὐστηρῶς.

Ἄρθρον 13.– Κάθε ἄνθρωπος δπού φαίνεται πώς εἶναι ἀθῶς, ὅν τόν συκοφαντήσουν πώς ἔπταισεν, ἐν ὅσῳ νά βεβαιωθῇ πώς εἶναι πταίστης, πώς εἶναι ἀνάγκη νά πιασθῇ ἀπό τούς ἀνθρώπους τοῦ κριτηρίου, κάθε αὐστηρότης, καθώς δέσιμον, ὑδρισμοί, δαρμοί, δπού δέν εἶναι ἀναγκαῖα διά τήν κατακράτησιν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἐν ὅσῳ νά κριθῇ, νά εἶναι ἐμποδισμένα, καί

1. Τιμωρεῖται

ПРАВА ЧОВЕКА

позван на суд, или по закону ухапшен од стране службеника суда, треба да се повинује и оде да му се суди. Јер, ако се усprotиви и не жели да оде на суд, постаје кривац; прилична је грешка ако се неки човек, када га Закон позове, силом супротстави и не повинује да оде на суд, премда је сигуран да неће бити кажњен ако је невин.

Члан 11. Сваки насиљан покушај предузет против човека који није згрешио и кога без законског основа желе да казне, сматра се самовољом судије и тиранским чином. Човек над којим, дакле, на тај начин примењују силу, има право и допуштено му је да се усprotиви свим својим снагама, да силом одбије тај покушај и да се не повинује.

Члан 12. Они који издају наредбе, или их потписују, или их извршавају, или налажу другима да их изврше говорећи како су оне неопходне, а да о томе власти нису обавештене, кривци су и имају се строго казнити.

Члан 13. Према сваком човеку који се чини невиним, а кога поткажу да је нешто скривио, све док се не докаже да је крив и да је неопходно да буде ухваћен од стране људи суда, треба да је забрањена свака сировост као што су везивање, псовање, батинање, а која није неопходна приликом задржавања тога човека. Тек пошто се докаже

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

μόνον ἀφοῦ ἀποδειχθῇ πταίστης, τότε νά γίνεται ἀρχή τῆς τιμωρίας εἰς τό ὑποκείμενόν του, καθώς διαλαμβάνει δό Νόμος.

”*Ἄρθρον 14.*— Κανένας ἄνθρωπος νά μήν κρίνεται καί νά μήν τιμωρήται ἀλλέως, παρά ἀφοῦ εἰπῇ ὅλα τά δικαιολογήματά του καί ἀφοῦ κατά τούς νόμους κραχθῇ εἰς τήν κρίσιν· καί τιμωρεῖται τότε μόνον, ὅταν εἶναι ἔνας Νόμος καμωμένος προτοῦ νά κάμη ἐκεῖνος τό πταῖσμα. ‘Ο νόμος δέ ὅπού ἥθελε τιμωρήσει ἐγκλήματα ἀπερ ἔγιναν εἰς τόν καιρόν, ὅπού αὐτός δέν εἶχε συστηθῇ, λέγεται Τυραννία. Καί τό νά τιμωρήσῃ ἔνας νέος Νόμος παλαιά ἐγκλήματα, λέγεται ἀνομία. ’Ηγουν, ἔνας ἄνθρωπος ἐπῆρε τό βόδι ἐνός ἄλλου, καί ἔως τήν στιγμήν ὅπού τό ἐπῆρε, δέν ἦτον κανένας νόμος ὅπού νά ἐμπόδιζε ταύτην τήν ἀρπαγήν· ἔξεδόθη ἐπειτα νόμος νά μήν ἀρπάζῃ ἔνας τοῦ ἄλλου πράγματα· δό ἀρπαξ δίδει ὀπίσω τό βόδι, μά δέν παιδεύεται, ἐπειδή αὐτός δέν ἥξευρε πώς ἡ ἀρπαγή εἶναι κακή.

”*Άρθρον 15.*— ‘Ο Νόμος ἔχει νά προσδιορίζῃ παιδείας¹ ἀκριδῶς καί ἀποδεικτικῶς ἀναγκαίας· αἱ παιδεῖαι αὗται νά εἶναι ἀνάλογοι κατά τό ἐγκλημα καί ὠφέλιμοι εἰς τήν συγκοινωνίαν² τῶν πολιτῶν. ’Ηγουν, ἀν ἔδειρε τινάς ἔναν ἄλλον, νά δαρθῇ μά ὅχι νά ἀποκεφαλισθῇ.

”*Άρθρον 16.*— Τό δίκαιον τοῦ νά ἔξουσιάζῃ καθένας εἰρηνικῶς τά ὑποστατικά του εἶναι ἐκεῖνο τό ὅποιον ἀνήκει εἰς κάθε κάτοικον· ἥγουν, νά τά χαιρεταί, νά τά μεταχειρίζεται κατά τήν θέλησίν του, νά ἀπολαμβάνῃ τά εἰσοδήματά του, τόν καρπόν τῆς τέχνης του, τῆς ἐργασίας του καί τῆς φιλοπονίας του, χωρίς νά ἥμπορέσῃ

1. Τιμωρία, παιδεμός.

2. Κοινήν διαδίωσιν.

да је неко крив, може се подврћи кажњавању, како је то садржано у Закону.

Члан 14. Нико не треба да буде суђен и кажњен пре него што изнесе све у своју одбрану, и то тек пошто је сходно законима позван на суд; а кажњен може бити само онда када Закон постоји пре него што је учињен прекршај. Закон који би кажњавао злочине што су се десили у време кад он није постојао, назива се Тиранија. А то да неки нов Закон кажњава старе злочине, зове се безакоње. Дакле, један човек узме другом човеку вола, а до тренутка када га је узео није постојао закон који би спречавао то отимање; потом се донесе закон да човек човеку не може отимати ствари; отимач враћа вола, али се не кажњава зато што није знао да је отимање нешто што је лоше.

Члан 15. Закон има да тачно одреди казне, и то оне доказано неопходне; те казне треба да буду сразмерне злочину и корисне за друштво. Дакле, ако је неко некога изударао, има бити изударан, а не да му се одруби глава.

Члан 16. Право да човек несметано располаже својим имањем право је које припада сваком житељу; дакле, да му се радује, да располаже њиме по сопственој воли, да ужива приходе од њега, плодове свог умећа, свога рада

ποτέ κανένας νά τόν πάρῃ στανικῶς μήτε ἔνα λεπτόν.

"Ἄρθρον 17.– Δέν εἶναι ἐμποδισμένον εἰς τούς κατοίκους κανένα εἶδος ἐργασίας, τέχνης, γεωργικῆς, πραγματείας¹, ἢ δποιονδήποτε ἐπιχείρημα ὡφέλιμον εἰς τήν συγκοινωνίαν. Ἡ φιλοπονία ὅλων τῶν πολιτῶν ἡμπορεῖ νά ἔκτείνεται εἰς δλας τάς τέχνας καί μαθήσεις.

"Ἄρθρον 18.– Κάθε ἄνθρωπος ἡμπορεῖ νά δουλεύσῃ ἔναν ἄλλον ώς ὑπηρέτης, προσφέροντας τόν καιρόν του εἰς χρῆσιν ἔκείνου· δέν ἡμπορεῖ ὅμως νά πωλήσῃ τόν ἔαυτόν του, μήτε ἄλλος νά τόν πωλήσῃ, ἐπειδή καί τό ὑποκείμενόν του δέν εἶναι εἰς μόνην τήν ἔξουσίαν τοῦ ἔαυτοῦ του, ἀλλά καί τῆς Πατρίδος. Ὁ Νόμος δέν γνωρίζει καμμίαν ὑποδούλωσιν μήτε σκλαβίαν καί εἰς τούς ἰδίους δούλους· σώζεται² μόνον μία ὑπόσχεσις, νά φοντίζῃ ὁ ὑπηρέτης διά τήν ἐργασίαν του καί νά εἶναι εὐγνώμων πρός ἔκεινον δπού τόν πληρώνει μισθόν, ὅστις δέν ἔχει ἀδειαν μήτε νά τόν ὑδρίσῃ, μήτε νά τόν δείρῃ· ἀναιρεῖ³ ὅμως τήν συμφωνίαν, τόν πληρώνει ἔως ἔκεινην τήν στιγμήν καί τόν ἀποβάλλει.

"Ἄρθρον 19.– Κανένας δέν ἔχει νά ὑστερηθῇ τό παραμικρότερον μέρος τῶν κτημάτων του χωρίς τό θέλημά του· ἀν ὅμως καί εἶναι καμμία δημοσία χρεία, ἥγουν ζητῇ ἡ Πατρίς τόν κῆπον του, διά νά κάμη ἀγοράν ἢ ἄλλο κανένα κτίριον, τότε νά ξετιμᾶται ὁ κῆπος, νά πληρώνεται ὁ οἰκοκύρης, καί οὕτω νά γίνεται ἡ ἀγορά ἢ τό κτίριον.

"Ἄρθρον 20.– Κάθε δόσιμον ἔχει νά γίνεται μόνον διά

1. Ἡ πραμάτεια καί τό ἐμπόριο.

2. Ἀρκεῖ.

3. Έάν ἀναιρῇ.

и марљивости, а да нико не може насиљно да му узме ниједну лепту.

Члан 17. Житељима није забрањена ниједна врста рада, вештине, земљорадње, трговине или било ког посла корисног за друштво. Марљивошћу грађани могу да развију све вештине и знања.

Члан 18. Сваки човек може радити за другога као слуга стављајући му на располагање своје време, али не може продати себе самог, нити га други може продати, јер његов субјективитет није само у његовој власти, него и у власти Отаџбине. Закон не познаје никакво потчињавање или ропство, па ни слугу самих. Остаје само обавеза да се онај који служи стара о свом послу и да буде захвалан ономе који га за тај посао плаћа, а који га не може врећати и тући. А ако поништи уговор, плаћа га до тог тренутка и отпушта.

Члан 19. Нико не може бити лишен ни најмањег дела вога имања ако то сам не жели. Међутим, ако постоји нека јавна потреба, тј. Отаџбина затражи његов врт да би подигла тржницу или неку другу зграду, власник има бити исплаћен, а тржница или зграда могу бити подигнуте само на тај начин.

Члан 20. Свако давање има да иде на јавну корист, а

τό δημόσιον ὄφελος καί ὅχι δι' ἀρπαγάς ἐνός καί ὅλου.
“Ολοὶ οἱ ἔγκατοικοι ἔχουν τὸ δίκαιον νά συντρέξουν εἰς
τὸ φύιμον τοῦ τεφτερίου¹, ν' ἀγρυπνοῦν εἰς τὸ σύναγμα
τῶν δοσιμάτων, καί νά παίρουν λογαριασμόν ἀπ' ἐκεῖ-
νον ὅπου τά ἐσύναξε.

”Ἀρθρον 21.– Αἱ δημόσιοι συνδρομαί καί ἀνταμοιβαί
εἶναι ἔνα ἱερόν χρέος τῆς πατρίδος. Τό κοινόν χρεωστεῖ
μίαν βοήθειαν εἰς τούς δυστυχεῖς ἔγκατοικους, τόσον εἰς
τό νά τούς προμηθεύσῃ νά ἔχουν τί νά ἐργάζωνται, ὅσον
καί νά δώσῃ τρόπον ζωῆς εἰς ἐκείνους, ὅπού δέν ἡμπο-
ροῦν πλέον νά δουλεύσουν· ἦγουν, ἔνας γεωργός μήν
ἔχοντας βόδια κάθεται ἀργός· ἡ Πατρίς ἔχει χρέος νά
τόν δώσῃ καί νά τόν προσμένη ὥστε νά τά πληρώσῃ· ἔνας
ἐσακατεύθη εἰς τόν ὑπέρ Πατρίδος πόλεμον, αὐτή πρέπει
νά τόν ἀνταμείψῃ καί νά τόν τρέφῃ ἐν δσῳ ζῇ.

”Ἀρθρον 22.– “Ολοὶ, χωρίς ἐξαίρεσιν, ἔχουν χρέος νά
ἡξεύρουν γράμματα. Ἡ Πατρίς ἔχει νά καταστήσῃ σχο-
λεῖα εἰς ὅλα τά χωρία διά τά ἀρσενικά καί θηλυκά παι-
δία. Ἐκ τῶν γραμμάτων γεννᾶται ἡ προκοπή, μέ τήν
ὅποιαν λάμπουν τά ἐλεύθερα ἔθνη. Νά ἐξηγοῦνται οἱ
παλαιοί ιστορικοί συγγραφεῖς· εἰς δέ τάς μεγάλας πόλεις
νά παραδίδεται ἡ γαλλική καί ἡ ιταλική γλῶσσα· ἡ δέ
ελληνική² νά εἶναι ἀπαραίτητος.

”Ἀρθρον 23.– Ἡ κοινή ἐπιβεβαίωσις καί σιγουρότης
τοῦ κάθε πολίτου συνίσταται εἰς τήν ἐνέργειαν ὅλων τῶν
πολιτῶν. Ἔγουν, νά στοχαζώμεθα πώς, ὅταν πάθη ἔνας
τίποτες κακόν, ἐγγίζονται ὅλοι, καί διά τοῦτο πρέπει νά
βεβαιώσωμεν εἰς τόν καθένα τήν μεταχείρισιν καί τήν

1. Ἡ σύνταξη τῶν φιδολογικῶν καταλόγων.

2. Ἡ ἀρχαία ελληνική.

не да се о њега грабе овај или онај. Сви житељи имају право да учествују у састављању тефтера, да прате прикупљање давања и да од оних који су их прикупљали затраже полагање рачуна.

Члан 21. Јавна помоћ и дотације света су дужност отаџбине. Заједница је дужна да пружи помоћ својим житељима који нису имали среће у животу, како да им обезбеди да имају шта да раде, тако и да онима који више не могу да служе омогући пристојан живот; дакле, неки сељак који нема говеда седи беспослен; Отаџбина има обавезу да му помогне како би могао да их купи; неко је остао богаљ у рату за Отаџбину, а она треба да га плаћа и да га храни док је жив.

Члан 22. Сви, без изузетка, имају обавезу да се описмене. Отаџбина треба у свим селима да установи школе за мушки и женски децу. Из образовања се рађа напредак, којим зраче слободне нације. Треба изучавати старе историчаре; у великим градовима има да се предаје француски и италијански језик, а старогрчки је неопходан.

Члан 23. Јавно јемство и безбедност сваког грађанина почива на делању свих грађана. Нама је, дакле, циљ да када се неком нешто лоше деси, сви буду тиме погођени и да на тај начин сваком јемчимо уживање и очување

προφύλαξιν τῶν δικαιών του. Αὐτή ἡ σιγουρότης θεμελιώνεται ἐπάνω εἰς τήν αὐτεξουσιότητα τοῦ ἔθνους· ἥγουν, ὅλον τό ἔθνος ἀδικεῖται, ὅταν ἀδικῆται ἕνας μόνος πολίτης.

”*Ἄρθρον 24.*— Αὕτη ἡ αὐτεξουσιότης δέν ἔχει τό κῦρος, ἢν τά σύνορα τῶν δημοσίων ὁφφικίων δέν εἶναι προσδιωρισμένα ἀπό τόν Νόμον, καί ἢν δέν εἶναι ἀποφασισμένον ωητῶς τό νά δώσουν λογαριασμόν ὅλοι οἱ ἀξιωματικοί¹.

”*Άρθρον 25.*— Ἡ αὐτοκρατορία² εἶναι θεμελιωμένη εἰς τόν λαόν· αὐτή εἶναι μία, ἀδιαίρετος, ἀποσδιόριστος καί ἀναφαίρετος. Ἡγουν δ λαός μόνον ἡμπορεῖ νά προστάζῃ καί ὅχι ἕνα μέρος ἀνθρώπων ἡ μία πόλις· καί ἡμπορεῖ νά προστάζῃ δι’ ὅλα, χωρίς κανένα ἐμπόδιον.

”*Άρθρον 26.*— Κανένα μέρος τοῦ λαοῦ δέν ἡμπορεῖ νά ἐνεργήσῃ τήν δύναμιν ὅλου τοῦ ἔθνους, κάθε μέλος ὅμως τοῦ αὐτοκράτορος³ λαοῦ, συναγόμενον, ἔχει δίκαιον νά εἰπῃ τό θέλημά του μέ μίαν σωστήν ἐλευθερίαν.

”*Άρθρον 27.*— Κάθε ἀνθρωπος, ὅπού ἦθελεν ἀρπάσει τήν αὐτοκρατορίαν καί τήν ἔξουσίαν τοῦ ἔθνους, εὐθύς νά φυλακώνεται ἀπό τούς ἐλευθέρους ἄνδρας, νά κρίνεται, καί κατά τόν νόμον νά παιδεύεται.

”*Άρθρον 28.*— Ἔνα ἔθνος ἔχει τό δίκαιον πάντοτε νά μετασχηματίσῃ καί νά μεταλλάξῃ τήν νομοθεσίαν του· μιᾶς γενεᾶς πρόσωπα δέν ἡμποροῦν νά καθυποτάξουν εἰς τούς νόμους των τά πρόσωπα, ὅπού θέλουν γεννηθῆ κατόπιν τους.

1. Οἱ ἀξιωματοῦχοι, οἱ δημόσιοι λειτουργοί.

2. Ἡ «αὐτεξουσιότητς», ἡ κυριαρχία.

3. Τοῦ αὐτεξουσίου, τοῦ κυρίαρχου.

његових права. Сама безбедност темељи се на суверености нације; дакле, неправда се наноси целој нацији када је нанесена једном грађанину.

Члан 24. Та сувереност нема ауторитета ако Законом нису одређене границе јавних дужности и ако изричito није одлучено да сви носиоци јавних функција полажу рачуне.

Члан 25. Суверенитет се темељи на народу; он је један, недељив, неограничен и неотуђив. Дакле, народ је тај који заповеда, а не један део људи или један град; и он одлучује о свему, без икакве препреке.

Члан 26. Ниједан део народа нема моћ коју има цео народ, али сваки окупљени део сувереног народа има право да потпуно слободно изрази своју вољу.

Члан 27. Сваког човека који би узурпирао суверенитет и власт нације, слободни људи треба одмах да затворе, да му суде и да га по закону казне.

Члан 28. Нација увек има право да делимично или у потпуности промени своје законодавство. Једна генерација не може законима да потчини генерацију која ће тек бити рођена.

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Άρθρον 29.— Κάθε πολίτης ἔχει ἕνα ἵσον δίκαιον μέτρούς ἄλλους εἰς τό νά συντρέξῃ νά κατασταθῇ ἔνας νόμος, ἢ νά ὀνοματίσῃ τούς ἀξιωματικούς, βουλευτάς καί ἐπιτρόπους τοῦ ἔθνους.

Άρθρον 30.— Τά δόφφικια¹ τῆς Πατρίδος εἶναι καθαυτό πρός καιρόν, ὅσον θέλει καί κρίνει εὔλογον ἡ Διοίκησις· αὐτά δέν πρέπει νά θεωρῶνται ως ξεχωρισταί τιμαί, μήτε ως ἀνταμοιβαί, ἀλλ’ ως χρέη ἀπαραίτητα τῶν πολιτῶν εἰς τό νά δουλεύσουν τήν Πατρίδα των.

Άρθρον 31.— Τά ἐγκλήματα τῶν Ἐπιτρόπων τοῦ ἔθνους καί τῶν ἀξιωματικῶν² ποτέ δέν ἔχουν νά μείνουν ἀτιμώρητα. Κανένας δέν ἔχει τό δίκαιον νά στοχάζεται τόν ἑαυτόν του ἀπαραδίαστον περισσότερον ἀπό τούς ἄλλους. Ἡγουν, ὅταν σφάλλῃ μεγάλος ἢ μικρός, ὁ Νόμος τόν παιδεύει ἀφεύκτως κατά τό σφάλμα του, ἃς εἶναι καί ὁ πρῶτος ἀξιωματικός.

Άρθρον 32.— Τό δίκαιον τοῦ νά δίδῃ ὁ κάθε πολίτης ἔγγραφον ἀναφοράν καί νά προσκλαίεται διά καμμίαν ἐνόχλησιν, ὅπού τῷ γίνεται, πρός ἐκείνους, ὅπού ἔχουν τήν ἔξουσίαν τοῦ ἔθνους εἰς τό χέρι τους, δέν ἔχει νά ἐμποδίζεται κατ’ οὐδένα τρόπον, μήτε νά τόν εἰπούν πώς δέν εἶναι καιρός ἢ τόπος, ἀλλ’ ὅποιαν ὥραν καί ἄν πηγαίνῃ ὁ παραπονούμενος πολίτης, νά εἶναι δεκτή ἡ ἀναφορά του.

Άρθρον 33.— Τό νά ἀντιστέκεται ὁ κάθε πολίτης, ὅταν τόν καταθλίσουν καί τόν ἀδικοῦν, εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἄνω ρηθέντων δικαίων του· διότι κανένας δέν ἀντιστέκε-

1. Τά δημόσια ἀξιώματα.

2. Ἀξιωματοῦχος, δημόσιος λειτουργός.

Члан 29. Сваки грађанин има једнако право да с осталим грађанима учествује у доношењу закона, именовању носилаца јавних функција, посланика и првака.

Члан 30. Саме јавне функције су временски ограничene, и то онолико колико то влада хоће и цени да је разумно. Њих не треба сматрати за неку посебну почаст, нити су оне плаћене, већ их треба сматрати за неизоставну дужност грађана да служе Отаџбини.

Члан 31. Кривична дела народних првака и дужносника никада не треба да остану некажњена. Нико нема право да себе сматра више недодирљивим од осталих. Дакле, скривио мали или велики човек, Закон га неминовно кажњава за његову кривицу, био он и носилац највише функције.

Члан 32. Право да се сваки грађанин писаном представком жали на оно што му је учињено и обраћа онима који народну власт држе у својим рукама ни на који начин не сме бити ометано, нити му се може рећи да сада није ни време ни место за нешто такво, већ представка грађанина који се жали има бити примљена у било које доба.

Члан 33. Право да се сваки грађанин успротиви онда када га угњетавају и када му се наноси неправда, плод је горе наведених његових права; јер нико се не буни када

ται, ὅταν ἡξεύρη πώς θέ νά λάβῃ τό δίκαιον του μέ τήν συνδρομήν τοῦ Νόμου.

”*Ἄρθρον 34.*— “Οταν ἔνας μόνος κάτοικος τοῦ βασιλείου τούτου ἀδικηθῇ, ἀδικεῖται ὅλον τό βασίλειον¹. καί πάλιν, ὅταν τό βασίλειον ἀδικῆται ἡ πολεμῆται, ἀδικεῖται ἡ πολεμεῖται κάθε πολίτης. Διά τοῦτο δέν ἡμπορεῖ ποτέ κανείς νά εἰπῃ, ὅτι ἡ τάδε χώρα πολεμεῖται, δέν μέ μέλει, διατί ἐγώ ἡσυχάζω εἰς τήν ἴδιαήν μου· ἀλλ’ ἐγώ πολεμοῦμαι, ὅταν ἡ τάδε χώρα πάσχῃ, ὃς μέρος τοῦ ὅλου ὅπου εῖμαι· ὁ Βούλγαρος πρέπει νά κινήται, ὅταν πάσχῃ ὁ Ἐλλην· καί τοῦτος πάλιν δι’ ἐκεῖνον· καί ἀμφότεροι διά τόν Ἀλβανόν καί Βλάχον.

”*Ἄρθρον 35.*— “Οταν ἡ Διοίκησις βιάζῃ, ἀθετῇ, καταφρονῇ τά δίκαια τοῦ λαοῦ καί δέν εἰσακούῃ τά παράπονά του, τό νά κάμῃ τότε ὁ λαός ἡ κάθε μέρος τοῦ λαοῦ ἐπανάστασιν, νά ἀρπάζῃ τά ἄρματα καί νά τιμωρήσῃ τούς τυράννους του, εἶναι τό πλέον ἰερόν ἀπό ὅλα τά δίκαια του καί τό πλέον ἀπαραιτητον ἀπό ὅλα τά χρέη του. ”Αν εὑρίσκωνται ὅμως εἰς τόπον, ὅπου εῖναι περισσότεροι τύραννοι, οἱ πλέον ἀνδρεῖοι πατριῶται καί φιλελεύθεροι πρέπει νά πιάσουν τά περάσματα τῶν δρόμων καί τά ὑψη τῶν βουνῶν, ἐν ὅσῳ ν’ ἀνταμωθοῦν πολλοί, νά πληθύνῃ ὁ ἀριθμός των, καί τότε νά ἀρχίσουν τήν ἐπιδρομήν κατά τῶν τυράννων, κάμνοντες εἰς κάθε δέκα ἀνθρώπους ἔνα δέκαρχον, εἰς τούς 50 πεντηκόνταρχον, εἰς τούς ἑκατόν ἑκατόνταρχον· ὁ χιλίαρχος ἔχει δέκα ἑκατοντάρχους καί ὁ στρατηγός τρεῖς χιλιάρχους, ὁ δέ ἀρχιστράτηγος πολλούς στρατηγούς.

1. Τό κράτος.

зна да ће своја права остварити Законом.

Члан 34. Када се једном становнику ове државе нанесе неправда, она је нанесена целој држави; и обрнуто, када држава трпи неправду или се налази у рату, неправду трпи или се у рату налази сваки грађанин. Стога нико не може рећи да је нека тамо покрајина у рату и баш ме брига, зато што ја на миру седим у својој; него сам и ја, као део целине, у рату када дотична покрајина трпи. Бугарин треба да се крене када Грк трпи и обрнуто, а обојица за Албанца и Влаха.

Члан 35. Када Влада гази, негира и не уважава права народа, када неће да саслуша оно што га тишти, тада је најсветије од свих права и прва од свих дужности народа да се цео народ, или сваки његов део, дигне на устанак, да узме у руке оружје и казни тиране. А тамо где је тирана више, најхрабрији борци за отаџбину и слободу треба да заузму путне пролазе и врхове планина, и кад се окуне у великому броју и кад се тај број стане множити, тада да пођу у поход на тиране бирајући на сваких десет људи једног десетника, на педесет једног педесетника, а на сто људи стотиника; тисућник има десет стотиника, ѡенерал три тисућника, а врховни командант више ѡенерала.

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Τά χρέη τῶν πόλεων, πολιτειῶν, χωρῶν¹, καὶ τῶν κατά μέρος πολιτῶν, δπού ἔχρεωστοῦντο παρθέντα πρό πέντε χρόνων καὶ εἰς αὐτό τό διάστημα ἐπληρώνετο διάφορον² εἰς τούς δανειστάς, ἢ παροῦσα Διοίκησις τά ἀναιρεῖ καὶ οἱ δανεισταί δέν ἔχουν νά ζητοῦν εἰς τό ἔξῆς μήτε κεφάλαιον, μήτε διάφορον ἀπό τούς χρεώστας, ώσάν δπού ἐπῆραν τά δάνειά των, διότι διπλώνουν³ τά κεφάλαια εἰς πέντε χρόνους.

1. Κωμοπόλεων.

2. Τόκος.

3. Διπλασιάζουν ἢ διπλασιάζονται.

ПРАВА ЧОВЕКА

Дугови градова, општина, села, а и грађана појединачно, који су узети пре пет година и на које је у том раздобљу повериоцима плаћана камата, садашња влада поништава, а повериоци од дужника више не могу захтевати ни главницу ни камате, будући да су свој зајам повратили, јер се главница удвостручава за пет година.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

YCTAB

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΕΝΗΣ ΠΡΑΞΕΩΣ ΚΑΙ ΨΥΧΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

ΤΑΞΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΙ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Περί τῆς Δημοκρατίας

Άρθρον 1.– Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ εῖναι μία, μέδιον όπου συμπεριλαμβάνει εἰς τόν κόλπον της διάφορα γένη καὶ θρησκείας· δέν θεωρεῖ τάς διαφοράς τῶν λατρειῶν μέχθρικόν μάτι· εἶναι ἀδιαίρετος, μ' ὅλον όπού ποταμοί καὶ πελάγη διαχωρίζουν τές ἐπαρχίες της, αἱ ὅποιαι ὅλαι εἶναι ἔνα συνεσφιγμένον ἀδιάλυτον σῶμα.

Περί διαιρέσεως τοῦ λαοῦ

Άρθρον 2.– Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΑΟΣ, τουτέστιν ὁ εἰς τοῦτο τό βασίλειον¹ κατοικῶν, χωρίς ἔξαιρεσιν θρησκείας καὶ γλώσσης, διαμοιράζεται εἰς πρώτας συναθροίσεις εἰς τάς τοπαρχίας, διά νά βάλῃ εἰς πρᾶξιν τήν αὐτοκρατορικήν² ἔξουσίαν του· ἦγουν, συναθροίζεται εἰς κάθε ἐπαρχίαν, διά νά δώσῃ τήν γνώμην του ἐπάνω εἰς κανένα πρόβλημα.

Άρθρον 3.– Διαμοιράζεται, διά τήν εὐκολίαν τῆς

1. Τό κράτος, ἡ ἐπικράτεια.
2. Κυριαρχικήν

НАЧЕЛО ЗАКОНОДАВНОГ АКТА И ДУША ВЛАДАВИНЕ

**ПОРЕДАК И НА КОЛИ НАЧИН
ГРАЂАНИ ТРЕБА ДА ГА СЛЕДЕ**

O republiци

Члан 1. ГРЧКА РЕПУБЛИКА је једна, иако у својим недрима обухвата различите народе и вероисповести. Она на разлике у обредима не гледа оком непријатеља. Она је недељива, иако реке и мора пресекају њене области које творе једно чврсто и неразлучиво тело.

O подели народа

Члан 2. ГРЧКИ НАРОД, то јест народ који настањује ову државу, без разлике у вери и језику, подељен је по окрузима у основне скупштине како би могао да врши своју суверену власт, то јест, окупља се у свакој области како би изразио мишљење о неком питању.

Члан 3. Да би се лакше вршила управна власт и правда

διοικήσεως καί διά νά γίνεται ἡ δικαιοσύνη ὅμοιοτρόπως, εἰς ἐπαρχίας, τοπαρχίας καί προεστᾶτα. Ἡγουν, ἐπαρχία λέγεται ἡ Θεσσαλία, τοπαρχία ἡ Μαγνησία (ἥγουν τοῦ Βόλου τά χωρία) καί προεστᾶτον ἡ πολιταρχία τῆς Μακρυνίτζας ἐπάνω εἰς δώδεκα χωρία.

Περὶ τῆς τάξεως τῶν πολιτῶν

”*Ἄρθρον 4.– Κάθε ἄνθρωπος γεννημένος καί κατοικῶν εἰς αὐτό τό βασίλειον¹ είκοσιενός χρόνου ἥλικίας, εῖναι πολίτης.*

– *Κάθε ξένος είκοσιενός σωστοῦ χρόνου, ὅστις, κατοικῶντας εἰς αὐτό τό βασίλειον πρό ἐνός χρόνου, ζῇ μέ τό ἔργοχειρόν του, εῖναι πολίτης.*

– *Ἐκεῖνος ὁπού ἀγοράζει ἔνα ὑποστατικόν εῖναι πολίτης.*

– *Ἐκεῖνος ὁπού νυμφεύεται μίαν Ἑλληνίδα εῖναι πολίτης.*

– *Ἐκεῖνος ὁπού παίρνει ἔνα ψυχοπαίδι εῖναι πολίτης.*

– *Ἐκεῖνος ὁπού ὅμιλεῖ τήν ἀπλῆν ἢ τήν Ἑλληνικήν² γλῶσσαν καί δοηθεῖ τήν Ἑλλάδα, ἃς διατρίβῃ καί εἰς τούς ἀντίποδας (ἔπειδή τό Ἑλληνικόν προζύμι εξαπλώθη καί εἰς τά δύο ήμισφαίρια), εῖναι Ἑλλην καί πολίτης.*

– *Ἐκεῖνος ὁπού εῖναι χριστιανός καί δέν ὅμιλεῖ τήν ἀπλῆν ἢ τήν Ἑλληνικήν διάλεκτον, ἀλλά μόνον δοηθεῖ τήν Ἑλλάδα, εῖναι πολίτης.*

– *Καί, τέλος πάντων, κάθε ξένος τόν ὁποῖον ἡ Διοίκησις στοχάζεται πώς εῖναι ἄξιος κάτοικος τῆς Πατρίδος, ἥγουν καθώς ἔνας καλός τεχνίτης, ἔνας προκομμένος*

1. Κράτος, ἐπικράτεια.

2. Ἀρχαία Ἑλληνική.

УСТАВ

на исти начин спроводила, народ је распоређен у области, округе и општине. Тесалија би, дакле, била област, Магнезија (тј. села око Волоса) округ, а општину би чинила градска власт Макринице с њених дванаест села.

O положају грађана

Члан 4. Сваки човек, стар двадесет и једну годину, који је рођен и живи у овој држави јесте грађанин.

- Сваки странац који је напунио двадесет и једну годину и од рада својих руку живи у овој држави барем годину дана јесте грађанин.

- Онај ко купи имање јесте грађанин.
- Онај ко ожени Гркињу јесте грађанин.
- Онај ко усвоји дете јесте грађанин.

- Онај ко говори простогрчким или старогрчким језиком и помаже Грчку, макар живео на супротном крају земаљске кугле (јер је грчко семе расејано по обема хемисфера), јесте Грк и грађанин.

- Онај ко је Хришћанин, а не говори простогрчки или старогрчки језик, него само помаже Грчку, јесте грађанин.

- И на крају, сваки странац за кога Влада сматра да је достојан житељ Отаџбине, као што је то неки добар уметник, напредан учитељ, достојан патриота, бива

διδάσκαλος, ἔνας ἄξιος πατριώτης, εἶναι δεκτός εἰς τήν Πατρίδα καὶ ἡμπορεῖ νά μετέρχεται ἵστοιμως τά δίκαια, ὅπου καὶ ὅλοι οἱ συμπολῖται.

— Ἐνας ἔνος φιλόσοφος ἡ τεχνίτης Εὐρωπαῖος, ὃπού ἀφῆσῃ τήν πατρίδα του καὶ ἔλθῃ νά κατοικήσῃ εἰς τήν Ἑλλάδα, μέ σκοπόν νά μεταδώσῃ τήν σοφίαν ἡ τήν τέχνην του, ὅχι μόνον θεωρεῖται ώς καθαυτό πολίτης, ἀλλά καὶ μέ δημόσια ἔξοδα νά τῷ ἐγείρεται ἔνας ἀνδριάς μαρμαρένιος μέ τά παράσημα τῆς διδασκαλίας ἡ τέχνης του, καὶ ὁ πλέον σοφός ἑλληνικός κάλαμος νά γράφῃ τήν ἴστορίαν τῆς ζωῆς του.

— *Ἄρθρον 5.*— Χάνει τά δίκαια τοῦ πολίτου ἐκεῖνος ὅπου ἔγινεν ἐντόπιος εἰς ἔνον βασίλειον καὶ δέν διηθεῖ τήν Πατρίδα του καὶ ἀπ' ἐκεῖ, μέ ὅποιον τρόπον ἡμπορεῖ, ἀλλ' ἀδιαφορεῖ εἰς τάς προσταγάς της. Ὁμοίως καὶ ἐκεῖνος ὅπου δέχεται ὀφφίκιον¹ ἡ δούλευσιν ἡ χαρίσματα ἀπό χέρι Τυράννου. Ὁ τοιοῦτος δέν λέγεται πλέον πολίτης, ἀλλά προδότης· ὅθεν καὶ νά ἀποδιώκεται μακράν καὶ ἐμπιστούνη αὐτῷ νά μή δίδεται. Προσέτι τά χάνει καὶ ἔνας ὅπου ἔπταισε καὶ κατά τόν νόμον καταδικάζεται εἰς κρίσιν, ἐν ὅσῳ ν' ἀθωωθῇ.

— Ἐξ ἐναντίας, εἶναι γενναῖος πολίτης, ἀξιέπαινος κάτοικος καὶ φίλτατος θητός ἐπί γῆς εἰς τούς συμπολίτας του ἐκεῖνος, ὅστις, διατρίψας εἰς ἔνους τόπους, ἔμαθε μίαν τέχνην ἡ ἐσπούδασε μίαν ἐπιστήμην, ἡ τήν ναυτικήν ἡ, πρό πάντων, τήν τακτικήν πολεμικήν, καὶ ἐπιστρέφει εἰς τήν Πατρίδα. Ἐκείνου τό ὄνομα, καὶ ἡ πόλις ὅπου τόν ἔδωκε τό εἶναι, καὶ τό γένος, νά καταγράφεται εἰς τόν δημόσιον κώδικα, ὅχι μόνον ώς πολίτου,

1. Δημόσιο ἀξίωμα

УСТАВ

прихваћен од стране Отаџбине и може равноправно користити права која користе сви грађани.

- Страни филозоф или уметник из Европе који остави своју отаџбину и дође да живи у Грчкој јако би преносио своје знање или своју уметност, не само да се због тога има сматрати грађанином него му се о јавном трошку има подићи споменик од мрамора на којем ће писати шта је предавао односно којом се уметношћу бавио, а неко врло мудро грчко перо треба да напише биографију његовог живота.

Члан 5. Права грађанина губи онај ко се настани у страној држави и своју Отаџбину оданде не помаже онако како би могао, него је равнодушан према њеним захтевима. Исто тако, и онај ко из руке Тиранина прими достојанство, службу или дарове. Тада се више не назива грађанином, него издајником; због тога га треба отерати далеко и не поклањати му поверење. Права грађанина губи још и онај ко је згрешио и по закону осуђен на суду, све док не буде ослобођен кривице.

Насупрот томе, племенит грађанин, хвале достојан становник и суграђанима најдражи смртник на земљи јесте онај ко је, боравећи у страним земљама, научио неку вештину и изучио неку науку, или поморство или, пре свега, војну тактику, а потом се вратио у Отаџбину. Његово име, град у коме је одрастао и род из кога је потекао нека буду уписаны у јавној књизи, и то да буде

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

ἀλλά καὶ ὡς εὐεργέτου τῆς Πατρίδος· νά τῷ δίδεται εὐθύς καὶ ἀξιώμα κατά τήν προκοπήν του.

”*Ἄρθρον 6.– Ἡ χρῆσις τῶν δικαίων τοῦ πολίτου μένει ἀνενέργητος τότε, ὅταν εἶναι ἐγκαλεσμένος εἰς τήν κρίσιν, καὶ ὅσον καιρόν ἥθελε βαστάξει ἡ κρισιολογία, ἐν ὅσῳ νά τελειώσῃ πρός ὄφελός του.*

Περί τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Λαοῦ

”*Ἄρθρον 7.– Ο αὐτοκράτωρ¹ λαός εἶναι ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ βασιλείου τούτου, χωρίς ἔξαιρεσιν θρησκείας καὶ διαλέκτου, Ἐλληνες, Βούλγαροι, Ἀλβανοί, Βλάχοι, Ἀρμένηδες, Τούρκοι καὶ κάθε ἄλλο εἶδος γενεᾶς.*

”*Ἄρθρον 8.– Αὐτός ὁ λαός μόνος του ὀνοματίζει τούς ἀπεσταλμένους του πρός τό κοινόν συμβούλιον τοῦ ἔθνους.*

”*Ἄρθρον 9.– Αὐτός δίδει τήν ἄδειαν τῆς ἐκλογῆς εἰς τούς ἀναμεταξύ του διαλεκτάς, νά διαλέξουν τούς δημοσίους νομοκράτορας, τούς ἐγκληματικούς κριτάς² καὶ τούς λοιπούς ἀξιωματικούς³.*

”*Ἄρθρον 10.– Αὐτός ὁ λαός δουλεύεται, ἂν εἶναι οἱ διωρισμένοι νόμοι καλοί διά τήν εὐδαιμονίαν του· καὶ εἰ μέν εἶναι καλοί, τούς φυλάττει· εἰ δέ καὶ ἔχει λόγον νά ἀντειπῇ, προβάλλει εἰς τήν Διοίκησιν τό τί τόν πειράζει.*

Περί τῶν πρώτων συναθροίσεων

”*Ἄρθρον 11.– Αἱ πρώται συναθροίσεις τοῦ λαοῦ, ἥγουν ἐκεῖναι ὅπού γίνονται διά νά ἀποφασισθοῦν ποῖοι ἔχουν νά ἐκλεχθῶσιν ὡς ἀπεσταλμένοι, συγκροτοῦνται ἀπό κατοίκους, οἵτινες εὑρέθησαν νά ἔχουν σπίτια πρό*

1. Ο αὐτεξούσιος, ὁ κυρίαρχος 2. Δικαστάς 3. Ἀξιωματούχονς.

УСТАВ

уписан не само као грађанин него и као добротвор Отаџбине; нека му се, како напредује, одмах додељују и звања.

Члан 6. Коришћење права грађанина престаје онда када је он позван на суд и за све време трајања суђења, док се оно не оконча у његову корист.

О народном суверенитету

Члан 7. Суверен народ сачињавају сви становници ове државе без обзира на веру и језик, Грци, Бугари, Албанци, Власи, Јермени, Турци и било кога другог да су рода.

Члан 8. Тада народ сам именује своје представнике у општу народну скупштину.

Члан 9. Он одабранима међу собом даје дозволу да бирају носиоце јавне власти, судије за злочине и остале достојанственике.

Члан 10. Сам народ већа о томе да ли су предложени закони добри за његово благостање; ако јесу, он те законе чува, а ако има разлога да се успротиви, он Влади износи шта је то што му смета.

О основним скупштинама

Члан 11. Основне народне скупштине, то јест оне које се одржавају да би се одлучило ко има да буде изабран као посланик, конституишу се од становника који нај-

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

εξ μηνῶν τούλαχιστον εἰς τήν τοπαρχίαν ἐκείνην, ὅπου γίνεται ἡ συνάθροισις.

”*Ἄρθρον 12.*— Αὗται αἱ πρῶται συναθροίσεις εἰναι συνθεμέναι ἀπό 200 πολίτας, τούλαχιστον, καὶ ἀπό 600, τό περισσότερον, προσκαλεσμένους νά δώσουν τήν γνώμην τους.

”*Ἄρθρον 13.*— Αὗται αἱ πρῶται συναθροίσεις, προτοῦ νά ἔμβουν εἰς τήν ὑπόθεσιν τῆς ἐκλογῆς, διορίζουν πρῶτον ἕναν πρόεδρον, ἕναν γραμματικόν, νά γράφῃ τά λεγόμενα, καὶ ἕναν ψηφοφόρον, ἵτοι ἐκεῖνον ὃπού βαστᾶ τήν στάμνον, μέσα εἰς τήν ὃποίαν φίπτονται τά χαρτάκια, ἐπάνω τῶν ὃποίων εἶναι γραμμένη ἡ γνώμη καὶ τό ὄνομα τοῦ κατοίκου ὃπού τήν δίδει.

”*Ἄρθρον 14.*— Τό ζαμπιτλίκι¹, διά νά βασταχθῇ ἡ εὐταξία εἰς τήν συνάθροισιν αὐτήν, διορίζεται παρά τῶν ἰδίων πολιτῶν ἀπ’ ἀναμεταξύ των.

”*Ἄρθρον 15.*— Κανένας εἰς τήν τοιαύτην συνέλευσιν νά μήν ἔρχεται ἀρματωμένος.

”*Ἄρθρον 16.*— Αἱ ἐκλογαί γίνονται ἐγγράφως ἡ μέ μεγάλην φωνήν, καθώς θέλει καθένας τῶν ἐκλεγόντων πολιτῶν.

”*Ἄρθρον 17.*— Μία πρώτη συνάθροισις μιᾶς τοπαρχίας δέν ἴμπιορεῖ κατ’ οὐδένα τρόπον νά προσδιορίσῃ εἰς ὅλην τοπαρχίαν τό νά συναθροίζωνται κατά τόν τρόπον ὃπού καὶ αὐτή· ἀλλ’ ἡ κάθε μία εἶναι ἐλευθέρα καθώς τό κρίνῃ καλλιώτερον.

”*Ἄρθρον 18.*— Οἱ ψηφοφόροι βεβαιώνουσι τήν ψῆφον τῶν κατοίκων, ὃπού δέν ἡξεύρουν νά γράψουν καὶ θέλουν νά εἶναι ἐγγράφως ἡ γνώμη των.

1. Ἡ ἀστυνομία

УСТАВ

мање шест месеци стално бораве у оном округу где се одржава скупштина.

Члан 12. Ове основне скупштине сastoјe сe од најмање 200, а највише 600 грађана који су позвани да дају своје мишљење.

Члан 13. Пре него што приступе избору, ове основне скупштине именују једног председника, једног секретара да записује оно што је речено, и једног бројача гласова, тј. онога што држи ћуп у који се убацују листићи на којима је записано мишљење и име становника који се изјашњава.

Члан 14. Да би се одржао ред на овој скупштини, грађани сами између себе одређују редаре.

Члан 15. На овакав сазив нико не сме доћи наоружан.

Члан 16. Избори се врше писмено или наглас, онако како жели сваки од грађана који бира.

Члан 17. Основна скупштина једног округа не може скупштини другог округа ни на који начин одредити како ће се ова окупити; свака је слободна да се окупи на начин који сматра најбољим.

Члан 18. Бројачи гласова потврђују глас оних становника који не знају да пишу али желе да своје мишљење изразе писменим путем.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

"Αρθρον 19.- Αἱ γνῶμαι, ὅπού δίδονται περὶ τῶν Νόμων, εἴναι τό NAI ἢ τό OXI· ἥγουν οἱ θέλοντες ἐκεῖνον τόν νόμον γράφουν τό ὄνομά τους καὶ ἔνα NAI· καὶ οἱ μή θέλοντες τον γράφουν τό ὄνομά τους καὶ ἔν OXI· καὶ οἱ περισσότεροι κυριεύουσι¹.

"Αρθρον 20.- Ἡ θέλησις τῆς πρώτης συναθροίσεως αηρύττεται ἔτζι: Οἱ πολῖται τῆς τοπαρχίας τάδε... συναχθέντες εἰς πρώτην συνάθροισιν τῇ πρώτῃ Μαΐου 1798, τόν ἀριθμόν 600 ψηφισταί, ψηφοῦσιν ὑπέρ τῆς ὑποθέσεως τάδε... ἢ κατά τῆς ὑποθέσεως τάδε... ὅντες οἱ περισσότεροι τόν ἀριθμόν 350 ἐναντίον 250.

Περὶ τῆς ἐθνικῆς παραστήσεως

"Αρθρον 21.- Παρασταίνει ὅλον τό "Ἐθνος τό πλῆθος τοῦ λαοῦ, τό ὅποιον εἴναι ὡς θεμέλιον τῆς ἐθνικῆς παραστήσεως, καὶ ὅχι μόνον οἱ πλούσιοι ἢ οἱ προεστοί (τουρκ. κοτζιαμπασῆδες).

"Αρθρον 22.- Σαράντα χιλιάδες ὑποκείμενα ἔχουν νά ἐκλέξουν ἔναν ἀπ' ἀναμεταξύ των, διά νά γένη ἀπεσταλμένος εἰς τό Νομοδοτικόν Σῶμα.

"Αρθρον 23.- Κάθε συνένωσις τῶν πρώτων συναθροίσεων ὅπου ἡτο ἀπό 39 ἕως 41 χιλιάδας ἀνθρώπων, ὄνοματίζει ἔναν ἀπεσταλμένον.

"Αρθρον 24.- Ο ὄνοματισμός γίνεται μόνον κατά τό πλῆθος τῶν ψήφων· ἥγουν ποτέ οἱ ὀλιγώτεροι δέν ἔχουν κῦρος, ἃς εἴναι ὅσον πλούσιοι καὶ ἂν εἴναι.

"Αρθρον 25.- Κάθε πρώτη συνάθροισις κάμνει τήν σύναξιν τῶν ψήφων της καὶ στέλλει ἔναν ἐπιθεωρητήν

1. Κυριαρχοῦν, ἐπικρατοῦν.

УСТАВ

Члан 19. Мишљења о законима дају се са ДА и НЕ; односно, они који желе закон пишу своје име и једно ДА, а они који не желе пишу своје име и једно НЕ; преовлађује већина.

Члан 20. Волја основне скупштине проглашава се на следећи начин: Грађани округа ... окупљени у основној скупштини првога маја 1798. године, 600 гласача на броју, гласају за тај и тај предмет ... или гласају против тог и тог предмета ... већином од 350 гласача, насупрот броју од 250.

О народном представништву

Члан 21. Цео народ представљају сви појединци који чине темељ народног представништва, а не само богаташи или старешине (турски: коџабаше).

Члан 22. Четрдесет хиљада субјеката има да бира једнога између себе за посланика у Законодавном телу.

Члан 23. Свако састајање основних скупштина на којима је било од 39 до 41 хиљаде људи именује једног посланика.

Члан 24. Именовање се врши једино на основу већине гласова, тј. они који су у мањини никада не могу бити уважени ма колико да су богати.

Члан 25. Свака основна скупштина сабира своје гласове и једног надзорника шаље тамо где се одржава

έκει, όπού είναι ή μεγαλυτέρα συνάθροισις εἰς τήν μέσην τῆς τοπαρχίας, διά νά ἐπικρίνῃ τήν ἐκλογήν όπού ἔκει ἔγινε διά τόν ἐκλεχθέντα, καί δέν είναι ἀνάγκη νά πηγαίνουν ὅλοι οἱ κάτοικοι.

Ἄρθρον 26.- Ἀν ή πρώτη ἐπίκρισις τῆς συναθροίσεως δέν περιέχῃ ἵκανῶς τόν περισσότερον ἀριθμόν, ἀλλ' είναι καί ἀπό τά δύο ἀντιφάσκοντα μέρη Ἰσια-Ἰσια, πρέπει νά γίνῃ καί δευτέρα συνάθροισις, καί τότε ψηφίζουσι περὶ τῶν δύο πολιτῶν, οἵτινες ἥνωσαν εἰς τόν ἐαυτόν των τάς περισσοτέρας ψήφους τῶν κατοίκων.

Ἄρθρον 27.- Ἀν αἱ ψῆφοι είναι ἴσαριθμοι, ἥγουν 300 είναι διά τόν Πέτρον καί 300 διά τάν Παῦλον, ὁ γεροντότερος προτιμᾶται, τόσον διά νά ὑποψηφισθῇ, ὅσον καί διά νά ἐκλεχθῇ· ὅταν ὅμως καί οἱ δύο είναι τῆς αὐτῆς ἡλικίας, τότε ὁ κληρος ἔχει ωρίζει.

Ἄρθρον 28.- Κάθε προκομμένος κάτοικος μετερχόμενος τά δίκαια τοῦ πολίτου, είναι ἄξιος νά ἐκλεχθῇ εἰς ὅλην τήν ἔκτασιν τῆς Δημοκρατίας.

Ἄρθρον 29.- Κάθε ἀπεσταλμένος τοποτηρητής είναι κτῆμα ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους· ἥγουν δέν θεωρεῖται πώς είναι ἀπ' ἐκείνην ἡ ἐκείνην τήν τοπαρχίαν, ἀλλά πώς είναι ὀλονῶν μας.

Ἄρθρον 30.- Ἀν τύχῃ καί ὁ ἐκλεχθείς δέν δέχεται τήν ἐκλογήν, ἡ ζητῇ νά ἀφεθῇ πλέον ἀπό τήν δούλευσιν, ἡ τόν ἔβγαλεν ἡ Διοίκησις ἀπό τήν ἀξίαν του διά καμμίαν αἰτίαν εὔλογοφανῆ, ἡ ἀπέθανεν, αἱ πρώται συναθροίσεις, όπού τόν ὀνομάτισαν, ἔχουν ἄλλον ἔτοιμον διάδοχόν του, διά νά βάλουν εἰς τόν τόπον του.

Ἄρθρον 31.- Ἐνας ἀπεσταλμένος τοποτηρητής, όπού ἔζήτησε ν' ἀφεθῇ καί τόν ἐδόθῃ ἡ ἄδεια ἀπό τήν Διοίκησιν, δέν ἥμπορεῖ ν' ἀφήσῃ τήν δουλειάν του, ἐν ὅσῳ δέν

УСТАВ

већа скупштина, у центар округа, да би се потврдио избор онога за кога се тамо гласало, па није неопходно да иду сви становници.

Члан 26. Ако прво одлучивање у скупштини не да потребну већину, него обе супротстављене стране имају подједнак број гласова, треба да се одржи друга скупштина и тада се гласа за два грађанина који су освојили највећи број гласова становника.

Члан 27. Ако је број гласова исти, тј. њих три стотине је гласало за Петра и три стотине за Павла, предност има старији како при подношењу кандидатуре, тако и при избору; но ако су истих година старости, тада одлучује ждреб.

Члан 28. Сваки напредан становник који ужива права грађанина може бити биран на целом подручју Републике.

Члан 29. Сваки посланик неког округа припада читавом народу; не сматра се, дакле, да је он посланик овог или оног округа, него свих нас.

Члан 30. У случају да онај који је изабран не прихвати избор или затражи да га разреше дужности, или га је Влада суспендовала из неког оправданог разлога, или ако је преминуо, основне скупштине на којима је он именован имају његовог наследника који је спреман да га замени на његовом месту.

Члан 31. Посланик једног округа који је затражио да буде разрешен и коме је Влада дала дозволу за то, не

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Ἐλθῃ ἐκεῖνος ὃπού ἔχει νά ἔμβῃ εἰς τόν τόπον του καί νά ἐπιχειρισθῇ τό ἔργον τοῦ ἐδγαλμένου.

"*Ἄρθρον 32.*— Ὁ λαός τούτου τοῦ βασιλείου¹ συμμαζώνεται κάθε χρόνον εἰς τήν πρώτην Μαΐου, διά νά κάμη τάς ἐκλογάς τῶν τοποτηρητῶν του.

"*Ἄρθρον 33.*— Ὁ λαός κρίνει καί ἀποφασίζει δι' αὐτάς τάς ἐκλογάς, ὅσος καί ἂν εἴναι ὁ ἀριθμός τῶν πολιτῶν, οἱ ὅποιοι ἔχουν τό δίκαιον νά δώσουν ψῆφον εἰς αὐτάς.

"*Ἄρθρον 34.*— Αἱ πρῶται συναθροίσεις γίνονται καί ἔξω τῆς τάξεως, ἥγουν ἄς μήν εἴναι καί ἡ πρώτη Μαΐου· ἥγουν, ὅταν τό ἔνα πέμπτον τῶν πολιτῶν ἐκείνων, ὃπού ἔχουν τό δίκαιον νά δώσουν τήν γνώμην τους εἰς αὐτάς, ζητᾶ διά νά γίνουν.

"*Ἄρθρον 35.*— Ἡ συνάθροισις γίνεται (ὅταν τύχῃ τοι-αύτη περίστασις ὡς ἡ 34) διά μέσου τῶν προεστῶν τοῦ τόπου ἐκείνου, ὃπού εἴναι ἡ συνήθεια νά γίνεται πάντοτε.

"*Ἄρθρον 36.*— Αὐταί αἱ ἔξω τῆς τάξεως συναθροίσεις (ἥγουν ἐκεῖναι ὃπού γίνονται εἰς ἄλλον καιρόν, καί ὅχι εἰς τήν πρώτην Μαΐου) τότε ἡμποροῦν νά δουλεύωνται καί ν² ἀποφασίζουν, ὅταν ἔνας παραπάνω ἀπό τούς μισούς πολίτας ἐκείνους, ὃπού ἔχουν δίκαιον νά δώσουν τήν γνώμην τους, εἴναι παρόντες· τουτέστι ὁ σωστός ἀριθμός τῶν ψηφιστῶν εἴναι 600, πρέπει νά εἴναι 301, ὅταν θέ νά γίνῃ ἡ ἔξω τῆς τάξεως συνάθροισις.

Περὶ τῶν Ἐκλεκτικῶν Συναθροίσεων

"*Ἄρθρον 37.*— Οἱ πολῖται, ἐνωμένοι² εἰς πρώτας συνα-

1. Κράτους.

2. Συγκεντρωμένοι.

УСТАВ

може да напусти своју дужност уколико није стигао онај ко треба да ступи на његово место и преузме његов посао.

Члан 32. Народ ове државе окупља се сваке године првог дана маја да би бирао своје окружне посланике.

Члан 33. Народ се на изборима изјашњава и доноси одлуке, ма колики да је број грађана који имају право гласа.

Члан 34. Основне скупштине могу се одржавати и ванредно, то јест, не само првога дана маја, односно, онда када то захтева једна петина оних грађана који имају право да изразе своје мишљење у скупштини.

Члан 35. Скупштина се сазива (ако се стекну околности из чл. 34) преко старешина онога места у којем се она обично сазива.

Члан 36. Ове ванредне скупштине (то јест оне које се одржавају у друго време, а не првога дана маја) могу да већају и да доносе одлуке онда када им присуствује половина оних који имају право да изразе своје мишљење више један грађанин. То значи да ако тачан број гласача износи 600, да би се одржала ванредна скупштина треба да их буде 301.

О изборним скупштинама

Члан 37. Грађани окупљени у основне скупштине

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

θροίσεις, δνοματίζουν ἔναν ἐκλέκτορα, ὅταν εἶναι αὐτοὶ 200 τόν ἀριθμόν· εἰδέ καὶ εἶναι ἀπό τούς 201 ἕως τούς 400, δνοματίζουν δύο ἐκλέκτορας· καὶ ἂν εἶναι ἀπό τούς 401 ἕως τούς 600, δνοματίζουν τρεῖς.

"*Ἄρθρον 38.*—Βαστῶνται, διαρκοῦσι καὶ γίνονται κατά τόν ὅμοιον τρόπον αἱ ἐκλεκτικαὶ¹ συναθροίσεις, παθώς καὶ αἱ πρῶται ὁπού εἴπαμεν (Ἄρθρ. 11, 12, 13)· ἥγουν αἱ πρῶται συναθροίσεις γίνονται ἐγγράφως ἢ μέ τήν φωνήν, ἔτι καὶ αὗται. Ἐκεῖ εἶναι 600 ψηφισταί τοῦλάχιστον διά νά ἐκλέξουν τρεῖς, ἐδῶ πάλιν ὄμοιώς.

Περὶ τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος²

"*Άρθρον 39.*—Τό Νομοδοτικόν Σῶμα, δπερ καὶ Βουλή δνομάζεται, εἶναι συνθεμένον ἀπό 750 ὑποκείμενα. Οἱ μέν 500 εἶναι οἱ νεώτεροι, καὶ δνομάζεται η ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ 500· αὐτοὶ προδόλλουν Νόμους. Οἱ δέ 250 εἶναι οἱ γεροντότεροι, καὶ δνομάζεται ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΓΕΡΟΝΤΩΝ· αὐτοὶ ἐπικυρώνουν τούς προδόληθέντας Νόμους παρά τῶν 500 ἢ τούς ἀκυροῦσιν, ἂν δέν τούς εῦρουν εὔλογον. Ἐκεῖνοι, ὡς νεώτεροι, εἶναι ἐφευρετικοί καὶ δραστήριοι· τοῦτοι δὲ γεροντότεροι, κριτικώτεροι καὶ ἐξερευνητικοί. Τό σῶμα τοῦτο εἶναι ἐν αἰώνιον εἰς τό ἔργον του. "Αν καὶ ἀλλάζουν τά ὑποκείμενα, τό σῶμα δμως μένει δλόκληρον, καὶ αἱ προσταγαί του δέν ἀλλάζουν μέ τήν ἀλλαγήν τῶν ὑποκειμένων.

"*Άρθρον 40.*—Ἀλλάζονται ἢ κυρώνονται τά μέλη τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος κάθε χρόνον.

"*Άρθρον 41.*—Ἡ ἐνωσις ὅλων τῶν ἀπεσταλμένων τοπο-

1. Ἐκλογικαί 2. Νομοθετικοῦ Σώματος

УСТАВ

именују једног изборника када их је 200 на броју; када их је од 201 до 400, именују двојицу; а ако их је од 401 до 600, именују тројицу.

Члан 38. Изборне скупштине се одржавају, трају и одвијају на исти начин на који смо рекли да се одржавају основне скупштине (чл. 11, 12, 13); односно, основне скупштине се одвијају писмено или наглас, а тако и ове. Тамо има најмање 600 гласача да би се изабрала тројица, овде исто тако.

О Законодавном телу

Члан 39. Законодавно тело, које се назива и Веће, сачињава 750 субјеката. Њих 500 су млађи и називају се ВЕЋЕ ПЕТ СТОТИНА; они предлажу законе. Двеста педесет је старијих и називају се ВЕЋЕ СТАРАЦА; они прихватају законе које је њих 500 предложило или их одбацују уколико не нађу да су разумни. Једни су, као млађи, инвентивни и активни, а други, као старији, критичнији и испитивачки настројени. Ово тело је једно и вечно у своме послу. Иако се субјекти могу мењати, тело ипак остаје целовито, а његове обавезујуће одлуке не мењају се променом субјеката.

Члан 40. Чланови Законодавног тела се мењају или потврђују сваке године.

Члан 41. Окупљање свих избраних окружних посла-

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

τηρητῶν, ὅπού ἐστάλθησαν ἀπό τάς ἐκλεκτικάς συνα-
θροίσεις, πρέπει νά εύρεθοῦν εἰς τόν τόπον ὅπού τοῖς
ἐδιορίσθη, διά νά κάμουν ἀρχήν τῆς ἐπιχειρήσεώς των
εἰς τήν πρώτην ἡμέραν τοῦ Ἰουλίου μηνός.

”Αρθρον 42.– Αὐτό τό Νομοδοτικόν Σῶμα ὀνομάζεται
ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ, ώσάν ὅπού παρασταίνει ὅλον τό
Ἐθνος· αὐτό λοιπόν ὅταν ἐκδίδῃ προσταγάς καί Νόμους,
τότε πιάνονται καί εἶναι δίκαιοι, ὅταν εἶναι τούλαχιστον
ἕνας περισσότερον ἀπό τούς μισούς τοποτηρητάς, καί ὅχι
μόνον μερικοί.

”Αρθρον 43.– Οἱ ἀπεσταλμένοι αὐτοί δέν εἶναι συγ-
χωρημένον νά κυνηγηθοῦν, νά ἐγκαλεσθοῦν, καί νά κρι-
θοῦν ποτέ διά τάς ἴδεας καί γνώμας, ὅπού ἐφανέρωσαν
ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος· ἥγουν εἶναι
πάντη ἐλεύθεροι νά εἰποῦν ἐκεῖνο ὅπού στοχάζονται διά
ἀφελιμώτερον εἰς τήν Πατρίδα, χωρίς καμμίαν συ-
στολήν.

”Αρθρον 44.– Αὐτοί ἡμποροῦν νά κατακρατηθοῦν,
ὅταν κάμουν κανένα ἔγκλημα βαρύ, καθώς φόνον ἢ ἄλλο
τοιοῦτον· ὅμως ἡ ἀπόφασις τοῦ νά τούς πηγαίνουν εἰς
κανέναν τόπον, πρέπει νά γένη μέ τήν ἐπικύρωσιν τοῦ
Νομοδοτικοῦ Σώματος, ἐπειδή καί αὐτά τά ὑποκείμενα
εἶναι Ἱερά καί παρασταίνουν τό Γένος δλόκληρον· ὅθεν
πρέπει τό δλόκληρον Γένος, ὅπού παρασταίνεται ἀπό τό
Νομοδοτικόν Σῶμα, νά τούς καταδικάσῃ.

Περί συνεδρίων τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος

”Αρθρον 45.– Τά συνέδρια τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος
εἶναι δημόσια καί φανερά.

”Αρθρον 46.– “Ολα, δσα καί νά εἴπουν εἰς τό Συνέ-

УСТАВ

ника које су отпослале изборне скупштине одвија се у месту које им је за то одређено како би првога дана месеца јула могли отпочети свој рад.

Члан 42. Ово Законодавно тело се назива НАРОДНА СКУПШТИНА, будући да представља цео народ; а када оно доноси наредбе и законе, ти се закони прихватају и важе ако је присутна половина посланика више један, а не само неколицина.

Члан 43. Није дозвољено да ови посланици икада буду гоњени, позивани на суд или осуђивани због идеја и мишљења које су изразили у Законодавном телу, односно они су увек слободни да кажу оно што сматрају да је најкорисније за Отаџбину, без икаквог уздржавања.

Члан 44. Они могу бити лишени слободе ако почине тежак злочин као што је убиство или неки други такав злочин; међутим, одлуку да ови субјекти некуд буду одведени мора потврдити Законодавно тело, будући да су они свети и представљају Род у целини; стога је потребно да их цео Род, који је представљен Законодавним телом, осуди.

О заседању Законодавног тела

Члан 45. Заседања Законодавног тела су јавна и отворена.

Члан 46. Све што се изговори на заседању записује се

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

δριον, γράφονται, καί λέγονται Πρακτικά· αύτά λοιπόν τά Πρακτικά νά τυπώνωνται, διά νά τά ἡξεύρη ὁ λαός διαβάζοντάς τα.

”*Ἄρθρον 47.*— Τό Συνέδριον δέν ἡμπορεῖ νά βουλευθῇ καί ν' ἀποφασίσῃ, ἂν δέν εἶναι τά ἡμιση μέλη παρόντα.

”*Ἄρθρον 48.*— Τό Συνέδριον δέν ἡμπορεῖ νά ἐμποδίσῃ τήν διμιλίαν ἀπό κανέναν συγκάθεδρόν του εἰς τήν τάξιν δπού ἥθελε ζητήσει νά συντύχῃ¹, ὅταν στοχάζεται τίποτες ἀναγκαῖον ὑπέρ τῆς Πατρίδος.

”*Ἄρθρον 49.*— Τό Συνέδριον βουλεύεται, ὅταν οἱ παρόντες τοποτηρηταί εἶναι περισσότεροι ἀπ' ἐκείνους δπού λείπουν.

”*Ἄρθρον 50.*— Πενήντα μέλη τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ὅταν εῦρουν καμμίαν δυσκολίαν ἢ δυσαρεστοῦνται εἰς τίποτες, ἡμποροῦν νά ζητήσουν ὅτι νά συναχθῇ ὀλόκληρον τό Γένος κατά τούς οηθέντας τρόπους (11, 12, 13, 38), διά ν' ἀποφασίσῃ ἐκείνην τήν ὑπόθεσιν.

”*Ἄρθρον 51.*— Η Ἐθνική Συνέλευσις ἔχει τό δίκαιον νά ἔξετάξῃ τήν διαγωγήν καί τά κινήματα καθενός ἀπεσταλμένου δπού συνεδριάζει μαζί της, δπού ἂν εἶναι πρός ὅφελος τῆς Πατρίδος, καλῶς· εἰδέ ὅχι, νά τόν φανερώνῃ καί νά λαμβάνῃ προσοχήν ἀπό τόν ὑποπτον.

”*Ἄρθρον 52.*— Οἱ φύλακες, οἵτινες φυλάττουσιν εἰς τόν τόπον δπού γίνεται ἡ συνάθροισις τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος, ὑπόκεινται εἰς τάς προσταγάς των· ὁμοίως καί ἐκεῖνοι δπού εἶναι τριγύρω εἰς τό κτίριον τῆς συναθροίσεως του, νά εἶναι διωρισμένοι ἀπ' αὐτό.

1. Νά μιλήσει

УСТАВ

и то се назива Записник; Записник се штампа да би народ могао да се упозна с оним што је речено.

Члан 47. На заседању се не може већати нити се могу доносити одлуке уколико није присутна половина члanova.

Члан 48. Када дође ред на њега, ниједан члан не може бити спречен да говори ако сматра да је то нужно у корист Отаџбине.

Члан 49. Заседање може да већа када је број присутних већи од броја одсутних посланика.

Члан 50. Када педесет члanova Народне скупштине наиђе на неки проблем или им се нешто не допадне, они могу да затраже да се цео Род окупи на начин који је већ описан (чл. 11, 12, 13, 38) како би одлучивао о том предмету.

Члан 51. Народна скупштина има право да преиспитује понашање и поступке сваког посланика који се у њој налази; добро је ако су ти поступци у корист Отаџбине, али ако нису, она може да му скрене пажњу на то да се клони сумњивих поступака.

Члан 52. Чувари који чувају место где се одржава заседање Законодавног тела подлежу његовим наредбама; исто тако, и оне чуваре који се налазе око зграде одређује Законодавно тело.

Περί τῶν ἔργων τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος

"Αρθρον 53.– Τό Νομοδοτικόν Σῶμα προδάλλει νόμους καὶ δίδει ψηφίσματα, ἡτοι προσταγάς.

"Ολοι οἱ νόμοι καὶ προσταγαὶ γίνονται εἰς τήν ἀπλῆν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν, ὡς πλέον εὐκατάληπτον καὶ εὔκολον νά σπουδασθῇ ἀπό ὅλα τά εἰς τό βασίλειον¹ τοῦτο ἐμπεριεχόμενα γένη· ὁμοίως καὶ ὅλα τά ἔγγραφα τῶν κρίσεων καὶ ἄλλων δημοσίων πράξεων.

"Αρθρον 54.– ΝΟΜΟΙ θέλει νά εἰπῃ ἐκεῖναι αἱ πράξεις τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος, ὅπού ἀποβλέπουσι:

α' – Τήν νομοθεσίαν ὅπού ἀφορᾷ εἰς τά πολιτικά καὶ ἐγκληματικά.

β' – Τήν γενικήν διοίκησιν τῶν τακτικῶν ἐσόδων καὶ ἔξόδων τῆς Δημοκρατίας.

γ' – Τά ὑποστατικά ὅπού ἔξουσιάζει ὅλον τό Ἐθνος, λεγόμενα βασιλικά.

δ' – Ο τίτλος, τό βάρος, ἥ βούλλα καὶ τό ὄνομα τῶν ἀσπρῶν καὶ κάθε εἰδούς χρήματος.

ε' – Τά εἰδη τῶν δοσμάτων, πόση νά εἶναι ἥ σούμμα των καὶ πῶς νά συμμαζώνωνται.

σ' – Ή κήρυξις τοῦ πολέμου ἐναντίον κανενός ἐχθρικοῦ ἔθνους.

ζ' – Κάθε νέος διαμερισμός εἰς τοπαρχίας καὶ ἐπαρχίας τοῦ τόπου τῆς Δημοκρατίας.

η' – Ή ἐπιστασία τῶν σχολείων καὶ τί λογῆς νά ἀνατρέφωνται οἱ παιδες τῶν πολιτῶν.

θ' – Αἱ δημόσιαι τιμαὶ διά τήν ἐνθύμησιν τῶν μεγάλων ἀνδρῶν καὶ τῶν διαφεντευτῶν² τῆς Πατρίδος.

1. Κράτος.

2. Υπερασπιστῶν.

УСТАВ

O делокругу Законодавног тела

Члан 53. Законодавно тело предлаже законе и доноси одлуке, односно наредбе.

Сви закони и наредбе састављају се на простогрчком језику који је разумљивији и који народи што живе у овој држави лакше могу научити; исто важи и за судске списе и друга јавна акта.

Члан 54. Под ЗАКОНИМА се подразумевају она акта Законодавног тела која се односе на:

1. Грађанско и кривично законодавство.
2. Опште управљање редовним приходима и расходима Републике.
3. Добра која се налазе у власти целог Народа, тзв. Државна добра.
4. Новчану вредност, тежину, отисак и назив аспре и сваке друге врсте новца.
5. Врсте давања, њихов износ и начин прикупљања.
6. Објаву рата против неког непријатељског народа.
7. Сваку нову поделу Републике на округе и области.
8. Надзор над школама и над начином на који се васпитавају деца грађана.
9. Јавне почести у спомен на значајне људе и брањиоце Отаџбине.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

*Ἄρθρον 55.—ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ Η ΠΡΟΣΤΑΓΑΙ θέλει νά εἰπῃ
αί πράξεις τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος όπού ἀποβλέ-
πουσι:*

*α' – Τόν διορισμόν τῶν στρατευμάτων όπού χρειάζο-
νται, τόσον διά θαλάσσης ὅσον καί διά ξηρᾶς, τόν κάθε
χρόνον.*

*β' – Τήν ἄδειαν ἡ τό ἐμπόδιον τοῦ νά περάσουν ξένα
στρατεύματα ἐπάνω εἰς τόν τόπον τοῦ βασιλείου¹ τούτου.*

*γ' – Τό ἔμβασμα θαλασσίων ξένων δυνάμεων εἰς τούς
λιμένας τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας.*

*δ' – Τήν φροντίδα περὶ τῆς κοινῆς σιγουρότητος καί
ἡσυχίας· ἥγουν τούς τρόπους τοῦ νά διαφυλάττεται ἡ
εὐταξία καί ἡ ἡσυχία μέσα εἰς τόν ἑλληνικόν τόπον.*

*ε' – Τήν ἐτησίαν καί καθημερινήν διαμοίρασιν τῶν
συνδρομῶν καί τῶν δημοσίων ἔργων· ἥγουν ὅσας χρειάζο-
νται συνδρομάς εἰς διάφορα μέρη τῆς Δημοκρατίας δι'
ὅλον τόν χρόνον, καί προσταγάς διά φτιάσιμον γεφυρίων,
δρόμων, λιμένων, καναλίων, κτιρίων καί τά λοιπά.*

*σ' – Τάς προσταγάς διά νά κοποῦν ἄσπρα² κάθε
λογῆς.*

*ζ' – Τά ἀκανόνιστα ἔξοδα, όπού γίνονται εἰς τάς
δημοσίους ὑποθέσεις, δόμοις καί τά ἀσυνήθιστα· ἥγουν,
ἡ ἀντιμισθία ἐνός όπού ἔκαυσε τά καράδια τοῦ ἔχθροῦ, ἢ
τά ἔξοδα ἐνός όπού στέλλεται νά ἐκτελέσῃ ἔναν κρύφιον
σκοπόν πρός ὄφελος τῆς Πατρίδος.*

*η' – Τάς σκέψεις, ἥγουν τά φρόνιμα μέτρα όπού χρη-
σιμεύουν εἰς ἔναν τόπον, εἰς ἔνα μέρος, εἰς μίαν πολιταρ-
χίαν, εἰς ἔνα εῖδος δημοσίων ἔργων.*

1. Τοῦ κράτους.

2. Τά χρήματα.

УСТАВ

Члан 55. Под ОДЛУКАМА ИЛИ НАРЕДБАМА подразумевају се акта која се односе на:

1. Годишње одређивање потребних војних трупа, како на мору, тако и на копну.
2. Дозволу или забрану преласка страних војних трупа преко територије ове државе.
3. Приступ страних поморских снага лукама Грчке републике.
4. Бригу о јавној безбедности и миру, односно начин на који се чува ред и поредак на грчкој територији.
5. Годишњу и свакодневну расподелу субвенција и јавних радова, а то значи расподелу субвенција у разним местима Републике свима којима су оне током целе године потребне, као и на наредбе о изградњи мостова, путева, лука, канала, зграда и осталог.
6. Налоге о ковању новца сваке врсте.
7. Непредвиђене трошкове настале током обављања јавних послова, а исто тако и на ванредне трошкове, тј. на награду некоме ко је спалио бродове непријатеља или на трошкове некога ко се упућује на тајни задатак у корист Отаџбине.
8. Разматрања, односно промишљене мере које иду у корист неког места, дела или општине, као и у корист неких видова јавних радова.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

θ' – Τήν φροντίδα τοῦ νά διαφεντεύεται¹ ό τόπος τῆς Δημοκρατίας.

ι' – Τήν ἐπικύρωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς εἰρήνης.

ια' – Τήν ὀνομάτισιν ἢ τήν ἀλλαγήν τῶν στρατηγῶν τῆς Δημοκρατίας.

ιβ' – Τό νά κυνηγήσουν καί νά βιάσουν κάθε πρόσωπον τῆς Βουλῆς νά δώσῃ λογαριασμόν, δόμοιως καί κάθε πολιτικόν καί δημόσιον ἀξιωματικόν.

ιγ' – Τήν ἐγκάλεσιν ἐκείνων δπού εἶναι ὑποπτοι διά καμμίαν συνωμοσίαν ἐναντίον τῆς γενικῆς σιγουρότητος² τῆς Δημοκρατίας.

ιδ' – Κάθε μεταβολήν εἰς τόν κατά μέρος διαμερισμόν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς· ἥγουν, ἂν τινας ἥθελε φανῆ προδότης τῆς Πατρίδος, αὐτή τόν ξεγυμνώνει ἀπό τήν γῆν δπού ἔξουσίαζε, καί τήν δίδει εἰς ἄλλον.

ιε' – Τάς ἀνταμοιβάς τοῦ "Εθνους" ἥγουν, ἕνας πολίτης ἔκαμε μίαν ἀνδραγαθίαν, καί τό "Εθνος πρέπει νά τόν ἀνταμείψῃ· τό Νομοδοτικόν Σῶμα λαμβάνει αὐτήν τήν φροντίδα, νά διορίσῃ τί λογῆς ἀνταμοιβή νά τῷ δοθῇ.

Περὶ τοῦ πᾶς νά γίνωνται οἱ Νόμοι

"Αρθρον 56.– "Οταν εἶναι χρεία νά γίνη κανένας Νόμος εἰς τήν Δημοκρατίαν, πρῶτον γίνεται ἐγγράφως μέ ἀναφοράν, δπού ἡμποροῦν νά ἔξετάσουν τό Ṅφελος καί τήν βλάβην δπού ἡμπορεῖ νά προέλθῃ ἀπ' αὐτόν.

"Αρθρον 57.– "Η ἔξετασίς του πρέπει νά σαφηνίζεται καί ό Νόμος νά εἶναι πρός καιρόν νομοθετημένος, ὑστε-

1. "Υπερασπίζεται.

2. Ασφάλεια

УСТАВ

9. Бригу о одбрани територије Републике.
10. Ратификацију мировних уговора.
11. Именовање или смену војних команданата Републике.
12. Гоњење и присиљавање сваког члана Скупштине да положи рачуне, а исто се односи и на носиоце политичких и јавних функција.
13. Позивање оних који су осумњичени за заверу против опште безбедности Републике.
14. Сваку прерасподелу грчке земље, односно, ако би се неко показао издајцом Отаџбине, она му одузима земљу којом је располагао и даје је другом.
15. Националне награде, тј. ако је неки грађанин учинио доброчинство, народ треба да му за то узврти. Законодавно тело преузима на себе бригу да одреди која му се врста награде има доделити.

O томе како се закони доносе

Члан 56. Када се укаже потреба да се у Републици донесе закон, он се најпре доставља у писаној форми како би се могле испитати корист и штета што из њега могу произаћи.

Члан 57. Расправу о закону треба завршити и закон може бити привремено усвојен најкасније петнаест дана

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

ρον ἀπό δεκαπέντε ἡμέρας μετά τήν ἔγγραφον ἀναφοράν.

Ἄρθρον 58.- Ὁ σκοπός τούτου τοῦ Νόμου, ἥγουν πρός τι ὠφελεῖ, ἔχει νά τυπώνεται, καί νά στέλλεται εἰς ὅλας τάς χώρας τῆς Δημοκρατίας μέ τοιαύτην ἐπιγραφήν:
ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΟΣ ΝΟΜΟΣ.

Ἄρθρον 59.- Σαράντα ἡμέρας μετά τήν ἀποστολήν τοῦ προβαλλομένου νόμου, ἐάν εἰς τάς μισάς καί μίαν ἐπαρχίαν τό δέκατον τῶν πρώτων συναθροίσεων (ἥγουν 60 πολῖται) ἑκάστης ἐπαρχίας, κανονικῶς συγκροτηθεισῶν, δέν ἀντεστάθηκεν, ὁ ἔγγραφος προβαλλόμενος νόμος εἶναι δεκτός καί ἐπικυρώνεται γνωριζόμενος εἰς τό ἔξης ὡς Νόμος.

Ἄρθρον 60.- Ἀν δέν τόν στέργῃ τό δέκατον τῶν πρώτων συναθροίσεων ἑκάστης ἐπαρχίας, τότε τό Νομοδοτικόν Σῶμα συναθροίζει τάς πρώτας συνελεύσεις (ἄρθρα 11, 12, 13) καί ἐρωτᾶται ὅλος ὁ λαός διά νά δώσῃ τήν γνώμην του.

Περὶ τοῦ τίτλου τῶν Νόμων καὶ τῶν Προσταγῶν

Ἄρθρον 61.- Οἱ νόμοι, αἱ προσταγαί, αἱ ἀποφάσεις τῆς κρίσεως καί ὅλαι αἱ δημόσιαι πράξεις, λαμβάνουν τοιοῦτον τίτλον: Ἐν ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τῷ... χρόνῳ τῆς Ἐλευθερίας, τοῦδε σωτηρίου τῷ...

Περὶ τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Διοικητηρίου

Ἄρθρον 62.- Τό Ἐκτελεστικόν Διοικητήριον συντίθεται ἀπό πέντε ἄνδρας.

Ἄρθρον 63.- Ἡ Ἐκλεκτική Συνάθροισις κάθε ἐπαρχίας (37, 38) ὀνοματίζει ἔναν ὑπουργόφιον, τό δέ Νομοδο-

УСТАВ

пошто је достављен у писаној форми.

Члан 58. Циљ тога закона, односно разлоге за његово доношење треба штампати и послати у све крајеве Републике под насловом: ПРЕДЛОГ ЗАКОНА.

Члан 59. Уколико четрдесет дана по одашиљању предлога закона једна десетина (тј. 60 грађана) законски конституисаних основних скупштина у половини округа више један не изнесе приговор, писани предлог закона се прихвата и надаље важи као закон.

Члан 60. Ако се једна десетина основних скупштина сваког округа усprotиви закону, тада Законодавно тело сазива основне скупштине (чл. 11, 12, 13) и цео народ се пита да дâ своје мишљење.

О наслову закона и наредби

Члан 61. Закони, наредбе, судске одлуке и сва јавна акта имају следећи наслов: У име грчког народа, године од стицања Слободе, године од Рођења Спаситеља

О Извршном већу

Члан 62. Извршно веће састоји се од пет људи.

Члан 63. Изборна скупштина сваког округа (чл. 37 и 38) именује једног кандидата, а Законодавно тело бира

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

τικόν Σῶμα ἐκλέγει ἀπό τόν γενικόν κατάλογον τῶν δονομάτων τά μέλη τοῦ Διοικητηρίου.

"*Άρθρον 64.*— Ἀλλάζει τό ἡμισυ κάθε χρόνον.

"*Άρθρον 65.*— Τό Διοικητήριον ἔχει χρέος νά φροντίζῃ, νά διευθύνῃ καί νά ἐπαγρυπνῇ περὶ τῆς γενικῆς διοικήσεως· αὐτό δέν ἔχει τήν ἄδειαν νά ἐνεργήσῃ ἀλλέως, παρά ἐκτελῶντας τούς Νόμους καί τάς Προσταγάς, ἐκδοθέντα ὑπό τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος.

"*Άρθρον 66.*— Αὐτό δονοματίζει τούς ἔξω ἀρχηγούς καί προεστῶτας τῆς γενικῆς διοικήσεως τῆς Δημοκρατίας, τούς Πρέσβεις καί Κονσόλους¹ εἰς τάς ξένας Αὐλάς.

"*Άρθρον 67.*— Τό Νομοδοτικόν Σῶμα προσδιορίζει τόν ἀριθμόν καί τό ἔργον τῶν πρακτόρων, ἥγουν εἰς τάς ἐπαρχίας ἐπιτρόπων τοῦ Διοικητηρίου τούτου.

"*Άρθρον 68.*— Αὐτοί οἱ πράκτορες δέν συνθέτουν ἀναμεταξύ των κανένα δουλευτήριον, εἶναι χωρισμένοι, χωρίς καμμίαν σχέσιν ἐτοῦτοι μέ ἐκείνους, δέν μετέρχονται καμμίαν προσωπικήν ἔξουσίαν, ἀλλ' ἐν δονόματι τοῦ Διοικητηρίου.

"*Άρθρον 69.*— Τό Διοικητήριον τοῦτο ἔξαγει ἀπό τόν κόλπον του πράκτορας διά τά ἔξω τῆς Δημοκρατίας· ἥγουν ἐκείνους δπού ἔχουν νά πραγματεύσουν κανένα ἐπιχείρημα ὑπέρ Πατρίδος, ἢ νά τελειώσουν καμμίαν κρυφήν πρᾶξιν.

"*Άρθρον 70.*— Αὐτό διμιλεῖ περὶ εἰρήνης μέ τά πολεμοῦντα ἔθνη.

"*Άρθρον 71.*— Οἱ ἄνδρες δπού συνθέτουν τό Διοικητήριον τοῦτο, ὅν τύχῃ νά παραβῶσι τίποτες, ἐγκαλοῦνται παρά τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος.

1. Πρόξενος

УСТАВ

чланове Већа са опште листе имена.

Члан 64. Половина чланова мења се сваке године.

Члан 65. Веће има дужност да се брине о стварима опште управе, да њима руководи и над њима бдије. Већу није дозвољено да ради другачије до да извршава законе и наредбе које је издало Законодавно тело.

Члан 66. Оно именује спољне старешине и старешине опште управе Републике, посланике и конзуле на страним дворовима.

Члан 67. Законодавно тело одређује број и задатак вршилаца власти тј. намесника овога Већа у окрузима.

Члан 68. Ови вршиоци власти не образују никакво веће, они су одвојени једни од других и немају међусобне везе; они не располажу личном влашћу, већ владају у име Већа.

Члан 69. Ово Веће из свога окриља одаштиље извршиоце послова ван Републике, односно оне који имају да обаве неки посао у корист Републике или да изврше неки тајни задатак.

Члан 70. Оно преговара о миру са народима с којима смо у рату.

Члан 71. Уколико се деси да чланови који чине ово Веће учине какав преступ, њих на одговорност позива Законодавно тело.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

"Αρθρον 72.- Τό Διοικητήριον τοῦτο ἔχει ν' ἀποκριθῇ διά τὴν ἀνενεργησίαν καὶ ἀπραξίαν τῶν νόμων, τῶν ψηφισμάτων καὶ τῶν καταχρήσεων, δπού δέν ἥθελεν εἰδοποιήσει.

"Αρθρον 73.- Τό Διοικητήριον τοῦτο ἐδγάνει τούς πράκτορας καὶ βάνει ἄλλους, ὅταν ἀνανεοῦται καὶ αὐτό.

"Αρθρον 74.- Τό Διοικητήριον τοῦτο ἔχει χρέος νά ἐγκαλέσῃ καὶ νά δώσῃ εἰδῆσιν εἰς τούς κριτάς¹ διά τά σφάλματα τῶν πρακτόρων, ἃν ἔκαμαν.

**Σχέσεις τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Διοικητηρίου
μέ τό Νομοδοτικόν Σῶμα**

"Αρθρον 75.- Τό Ἐκτελεστικόν Διοικητήριον κάθεται κοντά εἰς τό Νομοδοτικόν Σῶμα, ἔχει τήν εἰσοδον καὶ ἔνα μέρος χωριστόν, διά νά συνεδριάσει.

"Αρθρον 76.- Τό Ἐκτελεστικόν Διοικητήριον, ὅταν ἔχῃ νά δώσῃ κανένα λογαριασμόν ἡ καμμίαν εἰδῆσιν εἰς τό Νομοδοτικόν Σῶμα, εἰσακούεται πάντα, χωρίς ἔξαίρεσιν καιροῦ.

"Αρθρον 77.- Τό Νομοδοτικόν Σῶμα προσκαλεῖ τοῦτο τό Διοικητήριον εἰς τήν συνένωσίν του, ὅλον ἡ ἔνα μέρος του, ὅταν ἥθελε κρίνει εύλογον.

Περὶ τῶν Διοικητικῶν καὶ Πολιταρχικῶν Σωμάτων

"Αρθρον 78.- Εἶναι εἰς κάθε Πλάσαν (Πλάσα λέγεται δέκα, δώδεκα ἡ δεκαπέντε χωρία μαζί) τῆς Δημοκρατίας, μία διοίκησις πολιταρχική.

— Εἰς κάθε τοπαρχίαν, μία διοίκησις μεσάζουσα· ἥγουν

1. Δικαστάς

УСТАВ

Члан 72. Ово Веће је одговорно за нечињење и неспровођење закона и одлука, као и за необзнањивање почињених злоупотреба.

Члан 73. Ово веће опозива вршиоце власти и поставља друге онда када се и само обнавља.

Члан 74. Ово Веће има дужност да вршиоце власти позове на одговорност и да о њиховим грешкама, ако су их починили, обавести суд.

Односи Извршног већа и Законодавног тела

Члан 75. Извршно веће има седиште у близини Законодавног тела и има приступ у један засебан део да би заседало.

Члан 76. Када треба да положи рачуне или да саопшти неку вест Законодавном телу, Извршно веће има бити саслушано увек, без обзира на време.

Члан 77. Законодавно тело сазива ово Веће у целости или само један његов део када то сматра за потребно.

О управним и општинским телима

Члан 78. - Општинска управа постоји у свакој пласи Републике (десет, дванаест или петнаест села заједно називају се пласа).

- У сваком округу постоји посредничка управа, тј. њој

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

εἰς αὐτήν ἀναφέρονται αἱ περὶ αὐτήν πολιταρχικαὶ διοικήσεις.

— Εἰς κάθε ἐπαρχίαν, μία διοίκησις κεντρική· ἥγουν εἰς αὐτήν ἀναφέρονται αἱ περὶ αὐτήν πολιταρχικαὶ διοικήσεις.

”*Άρθρον 79.*— Οἱ ἀξιωματικοὶ τῶν πολιταρχιῶν ἐκλέγονται ἀπό τάς συναθροίσεις τῶν Πλασῶν.

”*Άρθρον 80.*— Οἱ διοικηταί ὀνοματίζονται ἀπό τάς ἐκλεκτικάς συνελεύσεις τῶν τοπαρχιῶν καὶ ἐπαρχιῶν.

”*Άρθρον 81.*— Τό ἡμισυ τῶν διοικητῶν καὶ τῶν πολιταρχῶν ἀνανεώνεται κάθε χρόνον.

”*Άρθρον 82.*— Οἱ διοικηταί καὶ οἱ πολιτάρχαι δέν ἔχουσι κανένα χαρακτῆρα παραστήσεως. Ἡγουν δέν ἀνακατώνονται εἰς τάς συναθροίσεις τοῦ λαού, ἐν ὅσῳ εἶναι εἰς ἔργον.

— Δεν ἡμποροῦν κατ’ οὐδένα τρόπον νά μεταλλάξωσιν (οἱ διοικηταί καὶ οἱ πολιτάρχαι) τάς πράξεις καὶ προσταγάς τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος, μήτε ν’ ἀργοπορήσουν τήν ἐκτέλεσίν των.

”*Άρθρον 83.*— Τό Νομοδοτικόν Σῶμα ἀποφασίζει ἐγγράφως τό ἔργον τῶν πολιταρχῶν καὶ τῶν διοικητῶν, τούς κανόνας τῆς ὑποτάγης των, καὶ τάς παιδείας¹ ὃπού ἥθελε λάδουν, ἀν πταίσουν.

”*Άρθρον 84.*— Τά συνέδρια τῶν πολιταρχῶν καὶ διοικητῶν εἶναι δημόσια καὶ φανερά.

Περὶ τῆς Πολιτικῆς Δικαιοσύνης

”*Άρθρον 85.*— Οἱ κώδικας τῶν πολιτικῶν καὶ ἐγκλημα-

1. Τιμωρία, ποινή, παιδεμός

УСТАВ

се обраћају општинске управе тог округа.

- У свакој области постоји централна управа, тј. њој се обраћају општинске управе које припадају тој области.

Члан 79. Општинске функционере бирају скупштине пласа.

Члан 80. Управне функционере именују изборне скупштине округа и области.

Члан 81. Половина управних и општинских функционера обнавља се сваке године.

Члан 82. - Управни и општински функционери немају никакав представнички карактер. Односно, они не учествују у раду народних скупштина.

- Не могу ни на који начин да измене (управни и општински функционери) акта и наредбе Законодавног тела нити да успоре њихово извршење.

Члан 83. Законодавно тело у писаном облику излаже одлуке о задацима општинских и управних функционера, правилима њихове подређености и о казнама које ће се изрећи уколико учине какав преступ.

Члан 84. Заседања општинских и управних функционера јавна су и отворена.

O грађанском правосуђу

Члан 85. Грађански и кривични законици исти су у

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

τικῶν νόμων εἶναι δικαίως εἰς δόλην τήν Δημοκρατίαν,
καί δέν εἶναι μεγάλος καί μικρός ἐνώπιον τοῦ Νόμου.
“Ολοι ἔξι οὗτοι παιδεύονται, ὅταν σφάλλουν, καί ἀνταμεί-
βονται, ὅταν πράπτουν κανένα ἔνδοξον ὑπέρ Πατρίδος
ἔργον.

”Αρθρον 86.- Κανένας δέν ἡμπορεῖ νά ἐνοχλήσῃ ἐκεί-
νους τούς πολίτας, οἵτινες, ἔχοντες διαφοράς κρισολο-
γίας ἀναμεταξύ των, ἔκραξαν αἴρετούς κριτάς, εἰς τῶν
δοπίων τήν ἀπόφασιν ἔστρεξαν.

”Αρθρον 87.- Ἡ ἀπόφασις ἐκείνων τῶν αἱρετῶν κρι-
τῶν εἶναι τελειωμένη καί ἔχει κῦρος· ἐκτός ἀν καί τά δύο
κρισολογούμενα μέρη θέλουν νά κριθοῦν ἀπό ἀνώτερον
κριτήριον.

”Αρθρον 88.- Εἰς κάθε χωρίον νά εἶναι διαλεγμένοι
ἀπό τούς χωριανούς δύο κριταί τῆς εἰρήνης, ἥ συμβιβα-
στικοί, οἵτινες νά κρίνουν κατά τόν Νόμον τάς διαφοράς
τῶν ἐγκατοίκων καί νά τάς ἐκθέτουν ἐγγράφως.

”Αρθρον 89.- Αύτοί οί κριταί¹ συμβιβάζουν καί κρί-
νουν τά κρισολογήματα χωρίς πληρωμήν.

”Αρθρον 90.- Ὁ ἀριθμός των καί τά προσήκοντά των
εἶναι προσδιωρισμένα ἀπό τό Νομοδοτικόν Σῶμα, ἥγουν
πόσοι νά εἶναι καί τί τούς χρειάζονται διά νά κρίνουν.

”Αρθρον 91.- Εἶναι αἱρετοί κριταί δημόσιοι, ἐκλεγμέ-
νοι ἀπό τάς ἐκλεκτικάς συναθροίσεις· ἥγουν αὐταί αἱ
συναθροίσεις διορίζουν ποῖος καί ποῖος νά γίνεται αἱρε-
τός κριτής.

”Αρθρον 92.- Ὁ ἀριθμός τῶν αἱρετῶν τούτων κριτῶν
καί ἔως ποῦ νά ἔξαπλώνεται ἥ δύναμίς των, εἶναι προσ-
διωρισμένα ἀπό τό Νομοδοτικόν Σῶμα.

1. Δικασταί

УСТАВ

целој Републици и пред Законом нема великог и малог. Сви се кажњавају подједнако, када згреше, и награђују, када учине добро дело у корист Отаџбине.

Члан 86. Нико не може да омета оне грађане који су, судећи се међусобно, избрали судије чијим ће се одлукама повиновати.

Члан 87. Одлука ових избраних судија коначна је и важећа осим уколико обе странке у спору не желе да им се суди и на вишој инстанци.

Члан 88. Сваке године сељани треба да изаберу и двојицу мировних судија, или помиритеља, да по закону суде спорове међу житељима и да одлуке излажу у писаној форми.

Члан 89. Ове судије мире и пресуђују спорове без накнаде.

Члан 90. Њихов број и њихове надлежности одређује Законодавно тело, тј. колико треба да их буде и шта им је све потребно да би судили.

Члан 91. Постоје и јавне избране судије, које бирају изборне скупштине, односно изборне скупштине одређују ко може да буде избрани судија.

Члан 92. Број ових избраних судија и докле сежу њихова овлашћења, одређује Законодавно тело.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

"Αρθρον 93.- Αύτοί γνωρίζουν, ἥγουν δέχονται καὶ εὖδερευνοῦν τάς ἀντιστάσεις, δπού δέν ἐτελειώθησαν σωστά ἀπό τούς κατά μέρος αἰρετούς κριτάς, ἢ ἀπό τούς κριτάς τῆς εἰρήνης.

"Αρθρον 94.- Αύτοί δουλεύονται καὶ συντυχαίνουν¹ δημοσίως. Λέγουν τὴν γνώμην τους μεγαλοφώνως. Τελείωνουν σωστά τὴν κρίσιν μέ ἐμπόδισιν μόνον λόγου, ἢ μέ ἐν ἀπλοῦν ἔγγραφον, χωρίς πολλά κρισολογήματα καὶ χωρίς πληρωμήν. Λέγουν τάς αἰτίας τῆς ἀποφάσεώς των.

"Αρθρον 95.- Οἱ κριταὶ τῆς εἰρήνης καὶ οἱ αἰρετοὶ δημόσιοι κριταὶ ἐκλέγονται νάθε χρόνον.

Περὶ τῆς Ἐγκληματικῆς Δικαιοσύνης

"Αρθρον 96.- Διά ἐγκληματικήν αἰτίαν κανένας πολίτης δέν ἔχει νά κριθῇ ἀλλέως, παρά ἐπάνω εἰς ἐγκάλεσιν δεκτήν ἀπό τούς ώρκισμένους (αύτοί εἶναι ἀπροσωπόληπτοι, ἀδιάφοροι καὶ δίκαιοι ἀνθρωποι) καὶ θεσπισμένην ἀπό τό Νομοδοτικόν Σῶμα.

– Ἐκεῖνοι δπού ἐγκαλεσθοῦν, ἐκλέγουν κριτάς ἐκείνους δπού πρός καιρόν ἐκλέξουν, ἃς μήν ἦτον καὶ κριταί.

– Τά δσα λέγουν πρός διαφέντευσίν² των, εἶναι δημόσια καὶ φανερά.

– Τό ἔργον καὶ δ σκοπός τοῦ ἐγκλήματός των φανερώνονται δι' ἐνός ώρκισμένου καὶ ἀφιλοπροσώπου κριτοῦ.

– Ἡ παιδεία³ τοῦ πταίσματος γίνεται ἀπό ἄλλο Κριτή-

1. Μιλοῦν

2. Ὑπεράσπισιν.

3. Τιμωρία.

УСТАВ

Члан 93. Они се упознају с предметом тј. прихватају и истражују спорове које месне избране судије или мировне судије нису правилно решили.

Члан 94. Они се састају и већају јавно. Своје мишљење изражавају усмено. Суђење окончавају било само одузимајући реч, било једним простим документом уписаној форми, без одуговлачења поступка и без накнаде. Они образлажу на основу чега су донели своје одлуке.

Члан 95. Мировне судије и избране јавне судије бирају се сваке године.

О кривичном правосуђу

Члан 96. - Ниједан грађанин не може бити суђен због кривичног дела другачије до на основу оптужнице коју су прихватили поротници (они су непристрасни, незаинтересовани и правични људи) и коју је донело Законодавно тело.

- Оптужени бирају себи за ту прилику браниоце, који то не морају бити по позиву.
- Све што говоре у своју одбрану, говоре јавно и отворено.
- Дело и умишљај њиховог злочина износи један заклети и непристрасни судија.
- Казну за преступ изриче други суд, који треба да је

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

οιον, δπού νά είναι ἐγκληματικόν, καί ὅχι νά είναι ὁ
ἴδιος καί κριτής¹ καί παιδευτής².

”Αρθρον 97.– Οι ἐγκληματικοί κριταί ἐκλέγονται κάθε
χρόνον ἀπό τάς ἐκλεκτικάς συναθροίσεις.

Περί τοῦ Καθαιρετικοῦ Κριτηρίου

”Αρθρον 98.– Δι’ ὅλην τήν Δημοκρατίαν είναι ἔνα
Καθαιρετικόν Κριτήριον.

”Αρθρον 99.– Αὐτό τό Κριτήριον δέν ἔχει χρέος νά
γνωρίζῃ παντελῶς τό βάθος τῶν ὑποθέσεων.

– Ἀποφασίζει, ὅταν παραδιάζωνται αἱ νομοθετημέναι
συνήθειαι καί ὅταν παραδαίνωνται οἱ Νόμοι.

”Αρθρον 100.– Τά μέλη τοῦ Κριτηρίου τούτου ὄνομα-
τίζονται κάθε χρόνον ἀπό τάς ἐκλεκτικάς συναθροίσεις
καί είναι τόν ἀριθμόν εἰκοσιτέσσαρα.

– Ἐργον τοῦ Κριτηρίου τούτου είναι νά ἐκφωνήσῃ τήν
ἀλλαγήν τῶν μελῶν τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Διοικητηρίου καί
τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος μετά τόν χρόνον.

Περί τῶν Δημοσίων Δοσιμάτων

”Αρθρον 101.– Κανένας πολίτης δέν ἔξαιρεῖται ἀπό
τήν τιμίαν ὑποχρέωσιν τοῦ νά συνεισφέρῃ κατά τήν
δύναμιν καί τά πλούτη του τά εἰς δημοσίας ἀνάγκας
δοσίματα.

Περί τοῦ Δημοσίου Θησαυροῦ

”Αρθρον 102.– Τό θησαυροφυλάκιον τοῦ Ἐθνους

1. Δικαστής.

2. Τιμωρητής.

УСТАВ

кривични, а не да исти судија утврђује дело и изриче казну.

Члан 97. Кривичне судије бирају се сваке године од стране изборних скупштина.

О Касационом суду

Члан 98. За целу Републику постоји један Касациони суд.

Члан 99. - Дужност овога суда не састоји се у томе да у потпуности прониче у дубину предмета.

- Он доноси одлуке онда када се не поштују установљени обичаји и када се крше закони.

Члан 100. - Чланове овога суда, њих двадесет и четири, именују изборне скупштине сваке године.

- Задатак је овог суда да после годину дана објави промену чланова Извршиног већа и Законодавног тела.

О јавним давањима

Члан 101. Ниједан грађанин није изузет од часне обавезе да сходно својој моћи и богатству доприноси давањима за јавне потребе.

О јавној благајни

Члан 102. Национални трезор је централно место за

εἶναι τό μεσαίτατον κέντρον τῶν εἰσοδημάτων καὶ τῶν ἔξοδων τῆς Δημοκρατίας.

”*Ἄρθρον 103.*— Αὐτό διοικεῖται ἀπό ἐπιτρόπους, οἵτινες ἔχουν νά δώσουν λογαριασμόν, ὡνοματισμένους ἀπό τό Ἐκτελεστικόν Διοικητήριον.

”*Ἄρθρον 104.*— Αύτούς τούς ἐπιτρόπους τούς παρατηροῦν ἔφοροι ὡνοματισμένοι ἀπό τό Νομοδοτικόν Σῶμα καὶ παραμένοι ἀπ’ ἀναμεταξύ του, οἵτινες ἔχουν ν’ ἀποκριθοῦν διά τάς καταχρήσεις, δόπού δέν ἥθελε δώσουν εἴδησιν.

Περί τῆς λήψεως τῶν λογαριασμῶν

”*Ἄρθρον 105.*— Οἱ λογαριασμοί τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ἔθνικοῦ θησαυροφυλακίου καὶ τῶν διοικητῶν τῶν δημοσίων χρημάτων δίδονται κάθε χρόνον εἰς τούς ἐφόρους δόπού ἔχουν ν’ ἀποκριθοῦν περὶ αὐτῶν, οἵτινες ὀνοματίζονται ἀπό τό Ἐκτελεστικόν Διοικητήριον.

”*Ἄρθρον 106.*— Αὐτοὶ οἱ ἐπικυρωταί παρατηροῦνται ἀπό ἐφόρους ὡνοματισμένους ἐκ τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος καὶ ἐνγαλμένους ἐκ τοῦ κόλπου του (ἥγουν ἀπ’ αὐτό τό ἴδιον Σῶμα), οἵτινες ἔχουν ν’ ἀποκριθοῦν διά τάς καταχρήσεις καὶ τά λάθη, δόπού δέν φανερώσουν. Τό Νομοδοτικόν Σῶμα ἀποφασίζει τούς λογαριασμούς καὶ τούς ὑπογράφει.

Περί τῶν Δυνάμεων τῆς Δημοκρατίας

”*Άρθρον 107.*— Ἡ γενική δύναμις τῆς Δημοκρατίας συνίσταται εἰς ὅλοκληρον τό ἔθνος.

”*Άρθρον 108.*— Ἡ Δημοκρατία βαστᾷ μέ τά ἔξοδά της

УСТАВ

приходе и расходе Републике.

Члан 103. Њиме управљају старатељи који имају обавезу да полажу рачуне, а које бира Извршно веће.

Члан 104. Ове старатеље надгледају надзорници које из свог састава именује Законодавно тело, а који одговарају за злоупотребе које не пријаве.

O прихватању рачуна

Члан 105. Рачуни старатеља националног трезора и управника јавног новца полажу се сваке године надзорницима, који се о њима изјашњавају, а њих бира Извршно веће.

Члан 106. Ове овериваче надгледају надзорници које Законодавно тело именује и поставља из свог окриља (тј. из самог Тела). Они одговарају за злоупотребе и грешке које не обелодане. Рачуне закључује и потписује Законодавно тело.

O снагама Републике

Члан 107. Читав народ чини опште снаге Републике.

Члан 108. Република издржава о свом трошку у време рата и мира оружане снаге на копну и на мору.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

ἐν καιρῷ πολέμου καί εἰρήνης μίαν ἀρματωμένην δύναμιν εἰς τήν γῆν καί εἰς τήν θάλασσαν.

Ἄρθρον 109.—Ολοι οἱ Ἑλληνες εἶναι στρατιῶται· ὅλοι πρέπει νά γυμνάζωνται εἰς τά ἄρματα καί νά φύγουν εἰς τό σημάδι· ὅλοι πρέπει νά μανθάνουν τήν τακτικήν· ὡς καί αἱ Ἑλληνίδες βαστοῦν μαζοάκια¹ εἰς τό χέρι, δὲν δέν εἶναι ἐπιτήδειαι εἰς τό τουφέκι.

Ἄρθρον 110.—Δέν πρέπει νά εἶναι κανένας πρωτοστάτωρ, ἥγουν νά ἔχῃ ὅλας τάς δυνάμεις τῆς Δημοκρατίας, γῆς καί θαλάσσης, εἰς τό χέρι του.

Ἄρθρον 111.—Ἡ διαφορά τῶν πολεμικῶν βαθμῶν (ἥγουν χιλίαρχος, στρατηγός), δπού ἔχουν οἱ ἀξιωματοί, τά ξεχωριστά σημεῖα των καί ἡ ὑποταγή τῶν ὁπλῶν στρατιωτῶν εἶναι μόνον, ἐν ὅσῳ διαρκῇ ἡ δούλευσις τοῦ πολέμου· καθώς τελειώσῃ ὅμως, εἶναι ὅλοι ἵσοι καί ἀδελφοί.

Ἄρθρον 112.—Ἡ δημόσιος δύναμις, δπού εἶναι διωρισμένη νά βαστᾶ τήν εἰρήνην καί τήν εὐταξίαν μέσα εἰς τήν Δημοκρατίαν, ἐνεργεῖ μόνον κατά τήν ἔγγραφον ζήτησιν τῶν νομίμως θεσπισμένων διοικητῶν.

Ἄρθρον 113.—Ἡ δημόσιος δύναμις, [δπού εἶναι] διωρισμένη ἐναντίον τῶν ἔξω ἔχθρῶν τῆς Πατρίδος, ἐνεργεῖ κατά τάς προσταγάς τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Διοικητηρίου.

Ἄρθρον 114.—Κανένα σῶμα ἀρματωμένων ἀνθρώπων δέν ἔχει τήν ἀδειαν νά δουλεύηται, μήτε νά προστάζῃ, ἀλλά μόνον νά ἐκτελῇ τά προσταττόμενα δι' ἔγγράφου προσταγῆς τῶν διοικητῶν.

1. Τόξα.

УСТАВ

Члан 109. Сви Грци су војници. Сви треба да се вежбају у руковању оружјем и у гађању мете. Сви треба да уче тактику, а и Гркиње да у руци држе лук, ако нису вичне пушци.

Члан 110. Не треба да постоји један заповедник, тј. неко ко би у својој руци држао све копнене и поморске снаге.

Члан 111. Разни војни чинови (тј. пуковник, генерал) које имају официри, њихове ознаке и потчињеност обичних војника важе само док траје служба у рату. Чим се рат заврши, сви су једнаки и браћа.

Члан 112. Јавна сила, намењена одржавању мира и поретка у Републици, дејствује само на писани захтев законито постављених управних функционера.

Члан 113. Јавна сила, намењена за борбу против спољњег непријатеља Отаџбине, дејствује по налогу Извршног већа.

Члан 114. Ниједно тело сачињено од наоружаних људи нема права да расправља нити да заповеда, већ само да извршава наредбе на основу писаног налога управних функционера.

Περί τῶν Ἐθνικῶν Συνελεύσεων

"Αρθρον 115.- "Αν εἰς μίαν περισσότερον ἀπό τάς μισάς ἐπαρχίας τῆς Δημοκρατίας, τό δέκατον μέρος τῶν πρώτων συναθροίσεων ἑκάστης αὐτῶν, γινομένων παρά τούς ορθέντας κανόνας (11, 12, 13), ζητοῦν νά ξαναθεωρήσουν τήν πρᾶξιν τῆς νομοθετικῆς διοικήσεως, ἢ τήν ἀλλαγὴν μερικῶν ἀπό τά ἀρθρα της, τότε τό Νομοδοτικόν Σῶμα ἔχει χρέος νά συγκροτήσῃ τάς πρώτας συναθροίσεις καί ὅλων τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν τῆς Δημοκρατίας, διά νά πληροφορηθῇ, ἂν πρέπει νά συγκροτηθῇ μία γενική Ἐθνική Συνέλευσις.

"Αρθρον 116.- Η Ἐθνική Συνέλευσις γίνεται κατά τόν αὐτόν τρόπον, δπού καί αἱ νομοδοτικαὶ ἥγουν στέλλεται εἰς πληρεξούσιος ἀπό κάθε ἐπαρχίαν καί ἐνώνει μέ ἐκείνας τήν πληρεξουσιότητά της.

"Αρθρον 117.- Αὕτη ἡ ἔξω τῆς συνηθείας Ἐθνική Συνέλευσις καταγίνεται καί κάμνει τήν πρᾶξιν τῆς νομοθετικῆς διοικήσεως μόνον ἐπάνω εἰς ἐκεῖνα τά αἴτια, δπού ἐποξένησαν τήν συνάθροισίν της καί δέν ἀνακατώνεται εἰς ἄλλο τίποτες· ἥγουν ἐστάλθη διά νά θεωρήσῃ μόνον μίαν ὑπόθεσιν, εἰς ἐκείνην καταγίνεται καί ὅχι περαιτέρω.

**Περί τῆς σχέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας
μέ τά ἔνα ἔθνη**

"Αρθρον 118.- Ο Ἑλληνικός Λαός εἶναι φίλος καί φυσικός σύμμαχος μέ τά ἔλεύθερα ἔθνη.

"Αρθρον 119.- Οι Ἑλληνες δέν ἀνακατώνονται εἰς τήν διοίκησιν τῶν ἄλλων ἔθνῶν· ἀλλ' οὔτε εἶναι εἰς αὐτούς δυνατόν νά ἀνακατωθοῦν ἄλλα εἰς τήν ἐδικήν των.

УСТАВ

O народним скупштинама

Члан 115. Ако у половини области Републике више једна, десетина основних скупштина сваке од њих, сазваних према наведеним одредбама (чл. 11, 12 и 13), затражи поновно разматрање акта извршне власти или измену неких од чланова тога акта, тада Законодавно тело има дужност да сазове основне скупштине свих осталих области у Републици, како би се обавестило да ли треба сазвати Општу народну скупштину.

Члан 116. Народна скупштина се образује на исти начин на који се образују законодавне скупштине, односно свака област шаље једног опуномоћеника који своје пуномоћје пријежује осталима.

Члан 117. Овако сазвана ванредна Народна скупштина расправља и доноси акта извршне власти само о ономе због чега је и созвана и не меша се ни у шта друго, односно позвана је да потврди само један предмет ради којег је созвана и ништа више од тога.

O односима Грчке републике са страним народима

Члан 118. Грчки народ је пријатељ и природни са-vezник слободних народа.

Члан 119. Грци се другим народима не мешају у управљање, нити се ови могу мешати у њихове послове. Они

Τιμοῦν τούς Πρέσβεις καὶ Κονσόλους¹ τῶν εἰς τοῦτο τό
βασίλειον εὐρισκομένων ἐθνῶν, τοῖς βεβαιοῦσι μίαν ἄφο-
βον διατριβήν², σέδονται τούς πραγματευτάς των καὶ δέν
πειράζουν τά ἐμπορικά πλοῖα των, ὅταν δέν ἔχουν
πρᾶγμα τοῦ ἐχθροῦ.

Ἄρθρον 120.—Δέχονται ὅλους τούς ἀδικημένους
ξένους καὶ ὅλους τούς ἔξωρισμένους ἀπό τήν πατρίδα
των δι' αἰτίαν τῆς Ἐλευθερίας. Ἀπαρνοῦνται καὶ δέν
δίδουν ὑποδοχήν καὶ περιποίησιν εἰς τούς Τυραννούς.

Ἄρθρον 121.—Δέν κάνουν ποτέ εἰρήνην μέν ἔνα
ἐχθρόν, δπού κατακρατεῖ τόν Ἑλληνικόν τόπον.

Περί ἐγγυήσεως καὶ βεβαιότητος τῶν Δικαίων τούτων

Ἄρθρον 122.—Ἡ Νομοθετική Διοίκησις βεβαιοῖ εἰς
ὅλους τούς Ἑλληνας, Τούρκους, Ἀρμένηδες, τήν ἴσοτι-
μίαν, τήν ἐλευθερίαν, τήν σιγουρότητα, τήν ἔξουσίαν τῶν
ὑποστατικῶν ἑκάστου, τά δημόσια χρέη δπού ἥθελε
γένουν διά τήν Ἐλευθερίαν, τήν ἐλευθερίαν ὅλων τῶν
θρησκειῶν, μίαν κοινήν ἀνατροφήν, δημοσίους συνδρο-
μάς ἔκει δπού ἀνήκουν, τήν ἀπεριόριστον ἐλευθερίαν τῆς
τυπογραφίας, τό δίκαιον τοῦ νά δίδῃ ἔκαστος ἀναφοράν
καὶ νά προσκλαυθῇ, τό δίκαιον τοῦ συναθροίζεσθαι εἰς
δημοσίους συντροφίας, καί, τελευταῖον, τήν ἀπόλαυσιν
ὅλων τῶν Δικαίων τοῦ Ἀνθρώπου.

Ἄρθρον 123.—Ἡ Ἑλληνική Δημοκρατία τιμᾷ τήν πρα-
ότητα, τήν ἀνδρείαν, τό γηρατεῖον, τήν υἱικήν φιλοστο-
ργίαν, τήν δυστυχίαν· αὐτή δάνει τήν παρακαταθήκην

1. Προξένους.

2. Διαμονήν.

УСТАВ

поштују стране амбасадоре и конзуле који се налазе у њиховој земљи, гарантују им безбедан боравак, поштују трговце и не узнемирају њихове трговачке бродове када немају непријатељски терет.

Члан 120. Прихватају све обесправљене странце и све оне који су из своје отаџбине прогоници или преторани због борбе за слободу. Тиранима отказују и не пружају уточиште, нити се старају о њима.

Члан 121. Никада не склапају мир с непријатељем који окупира грчку територију.

O јемству и потврђивању ових права

Члан 122. Извршна власт јемчи свим Грцима, Турцима, Јерменима једнакост, слободу, безбедност, власт свакога над својим имањем, јавни дуг настало ради борбе за слободу, слободу свих вероисповести, јавно васпитање, јавна давања тамо где су потребна, неограничену слободу штампе, право свакога да се обраћа властима и да износи примедбе, право окупљања у јавна друштва и, најзад, право уживања свих права човека.

Члан 123. Грчка република поштује благост, храброст, старост, синовљу љубав деце према родитељима, несрећу. Овај Уставни акт она препушта на чување будном

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

τῆς νομοθετικῆς αὐτῆς διοικήσεως ὑπό τήν ἄγρυπνον φύλαξιν ὅλων τῶν ἐναρέτων φιλελευθέρων ἀνδρῶν, δπού, διά νά μή ὑποκύψουν εἰς τόν ζυγόν τῆς Τυραννίας, ἐνηγκαλίσθησαν τήν στρατιωτικήν ζωήν, καί ἀρματωμένοι ὥμοσαν αἰώνιον πόλεμον κατά τῶν Τυράννων.

”*Ἄρθρον 124.*— Ἡ Κήρυξις τῶν Δικαίων τοῦ Ἀνθρώπου καί ἡ Νομοθετική αὐτή Πρᾶξις νά χαραχθῇ ἐπάνω εἰς χαλκίνας πλάκας καί νά στέκεται εἰς τόν τόπον τῆς συναθροίσεως τοῦ Νομοδοτικοῦ Σώματος, νά γένουν τοιαῦτα ἀντίτυπα καί νά στηθοῦν εἰς ὅλας τάς πόλεις, χώρας¹ καί χωρία τῆς Δημοκρατίας, εἰς τά μεσοχώρια, δπού κάθε ὥραν νά βλέπῃ κάθε πολίτης, εἰς τί συνίσταται ὁ θησαυρός τῆς φιλτάτης Ἐλευθερίας του.

Π ΑΡ ΑΡ ΤΗ Μ Α

[1.] — Ἡ σημαία ὅπου βάνεται εἰς μπαϊράκια καί παντιέρες τῆς Ἐλληνικῆς Δημοκρατίας, εἶναι ἐν ρόπαλον τοῦ Ἡρακλέους μέ τρεῖς σταυρούς ἐπάνω, τά δέ μπαϊράκια καί παντιέρες εἶναι τρίχροα, ἀπό μαῦρον, ἀσπρον καί κόκκινον· τό κόκκινον ἐπάνω, τό ἀσπρον εἰς τήν μέσην καί τό μαῦρον κάτω.

— Τό κόκκινον σημαίνει τήν αὐτοκρατορικήν πορφύραν καί αὐτεξουσιότητα τοῦ Ἐλληνικοῦ Λαοῦ· τό ἐμεταχειρίζοντο οἱ προπάτορές μας ὡς ἔνδυμα πολέμου, θέλοντες νά μή φαίνωνται αἱ πληγαί, δπού ἔτρεχον αἷμα, διά νά μή δειλιώσιν οἱ στρατιώται.

1. Κωμοπόλεις.

УСТАВ

оку свих часних, слободољубивих људи који су, да не би подносили јарам тираније, пригрили војнички живот и под оружјем се заклели на вечни рат против тираније.

Члан 124. Проглас о Правима човека и овај Уставни акт треба урезати на тучане плоче и поставити на месту заседања Законодавног тела. Треба направити копије тих плоча и истаћи их по свим већим и мањим градовима и селима, па и оним најудаљенијим, да би сваки грађанин у сваком тренутку видео у чему се састоји благо најдраже му слободе.

ДОДАТAK

[1.] - Застава Грчке републике која се истиче на копља и јарболе јесте тољага са три крста изнад ње, а копља и јарболи су у три боје: црвена горе, бела у средини и црна доле.

- Црвена боја означава царску порфиру и суверенитет грчког народа. Одећу те боје користили су наши преци када су ишли у рат не желећи да се виде ране из којих тече крв како се војници не би плашили.

ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

– Τό ἄσπρον σημαίνει τήν ἀθωότητα τῆς δικαιίας ἡμῶν ἀφορμῆς κατά τῆς Τυραννίας.

– Τό μαῦρον σημαίνει τόν ὑπέρ Πατρίδος καί Ἐλευθερίας ἡμῶν θάνατον.

[2.] – Ὄλοι οἱ Ἐλληνες στρατιῶται φοροῦν εἰς τό κεφάλι περικεφαλαίαν.

[3.] – Ὄλοι οἱ Ἐλληνες στρατιῶται ἔχουν μίαν μπαγιονέταν¹, τήν δοπίαν φοροῦν εἰς τήν μέσην των ὥσαν χαντζιάρι, καί ἐν καιρῷ ἀνάγκης ἢ παρατάξεως τήν περνοῦν εἰς τό τουφέκι των.

[4.] – Τό φόρεμα τῶν Ἐλλήνων στρατιωτῶν εἶναι τό ἡρωϊκόν: μαῦρον ἀντερί, ἄσπρον ὑποκάμισον καί κόκκινα χολέδια ἢ κάλτζες.

[5.] – Κάθε Ἐλλην καί Ἐλληνίς, διμοίως καί κάθε κάτοικος τῆς Δημοκρατίας ταύτης, πρέπει νά φορῇ εἰς τήν περικεφαλαίαν του ἢ εἰς τήν σκούφιαν του ἐν παρόμοιον ρόπαλον, καθώς εἶναι εἰς τήν ἀρχήν, γραμμένον ἢ κεντημένον εἰς ἄσπρον πανί, ἢ ἃς εἶναι καί ἀπό πάφιλον². Τοῦτο εἶναι τό σημεῖον τοῦ νά γνωρίζωνται οἱ ἐλεύθεροι δημοκράται καί ἴσοτιμοι ἀδελφοί.

1. Ειφολόγγη

2. Ὁρειχάλκινον λεπτόν ἔλασμα.

УСТАВ

- Бело означава чистоту наше праведне борбе против тираније.

- Црно означава нашу смрт за Отаџбину и Слободу.

[2.] - Сви грчки војници на глави носе шлем.

[3.] - Сви грчки војници имају бајонет који носе за појасом као ханџар, а у случају нужде или у бојевом строју причвршћују га на пушку.

[4.] - Ношња грчких војника је јуначка: црна антерија, бела кошуља и црвени обојци или чарапе.

[5.] - Сваки Грк и Гркиња, као и сваки житељ ове Републике, треба да носи на свом шлему или капи тољагу сличну оној напред описаној, нацртану или извезену на белом платну или направљену од месинганог листића. То је знак по коме се распознају слободне демократе и равноправна браћа.

БЕЛЕШКА УЗ ПРЕВОД НА СРПСКИ

Лативци се превођења Ригиних “Револуционарних списа” преводилац је имао проблем већ са самим именом аутора. Писац ове књиге код нас је познат под именом Рига од Фере. Тако га је називао не само наш народ, него и наши историчари. Међутим, у *Енциклопедији Југославије* (ЈЛЗ, Загреб 1968), у чланку о Риги, уз то име стоји још једно, Констандинос, а додаје се и то да му је право име Андониос Киријазис. Збрке која је дуго владала око Ригиног имена нисмо, дакле, ни ми били поштеђени. Сам Рига потписивао се као Ригас Велестинлис (Ρήγας Βελεστινλής), а на књигама које је сам издавао обично је стајао још један етник - “Тесалијац” (Θετταλός). Име Констандинос Ригас Фереос по први пут се јавља средином прошлог века. Тако га је у оди коју му је посветио назвао италијански песник са Закинта Луији Меркантини, а убрзо потом ће се то име уобичајити и на немачком језичком подручју, па ће тако бити названа и једна улица у Бечу. Име Андониос Киријазис је каснија конструкција историчара и јавља се тек тридесетих година овога века. Први део тога имена плод је погрешног читања француског конзула у Трсту у чијим се рукама нашао један Ригин аутограф. На тој је цедуљи испред Ригиног имена било и име Короњоса Андониоса, који је с њим био утамничен. Очигледно невичан грчком писму, француски конзул Бреше спојио је та два имена у једно испуштајући при том први део имена који није умео да прочита. Што се тиче другог дела имена, оно је проистекло из предања житеља Велестина забележеног 1885. године, према коме је име Ригиног оца било Киријазис. Фанис Михалопулос је 1930. године та два имена спојио у једно и утврдио да је то Ригино право име. Име под којим је нама данас познат - Рига од Фере - представља архаизовани облик етника Велестинац који је настао почетком XIX века. Фере су, наиме,

антички назив за Велестино (код нас је погрешно преузет као да је име места у једнини, а не у множини; тако је добијена Фера, па и генитив од ње Фере, уместо Фере, ген. Фера, како би било правилно, а у општој склоности ка архаизовању свега, па и имена, *Велестинлис* је замењено с *Фереос*. Међутим, још од краја прошлог века датирају настојања да се Рига назива онако како се сам потписивао. То је питање покренуо славни француски грекиста Емилијан Легранд, у новије се време за то здушно залагао атински професор Леандрос Вранусис, а и код нас је поводом двестогодишњице Ригине смрти одржан један скуп на којем је помињан искључиво као Рига Велести-нац. Зато је и преводилац ових Ригиних списка прихватио тај облик имена као већ на неки начин одомаћен у језику, премда би облик *Велестинлија* био можда прикладнији, и то не само зато што би онда и турски суфикс *ли* био препознатљив и у српском, већ и стога што таквих имена има и код нас, као нпр. Сима Милутиновић Сарајлија.

Готово цео интелектуални живот Грка крајем XVIII столећа био је поларизован око језичког питања. На једној страни стајали су они који су желели да се као стандардна језичка норма користи старогрчки, док су на другој страни били они који су предност давали народном језику. Рига је своје прво образовање стекао у грчкој школи у Загори. У њој су предавали припадници ове друге групе, којима су биле блиске и идеје велике француске револуције тако да се с тим идејама Рига врло рано упознао. Неподношљиве прилике које су владале у турским провинцијама само су допринеле томе да се Рига предано посвети раду на ослобођењу свога народа. У том смислу он 1795. године не само оснива Хетерију, друштво грчких патриота чији је проглашени циљ био ослобођење Грчке од турске власти, него и пише Револуционарни проглас, преводи Декларацију о правима човека и грађанина (неку врсту иссрпног преамбулума Уставном закону из 1793. године)

и поглавито на основу тог истог Уставног закона саставља Устав своје будуће државе. А његова будућа држава требало је да буде обновљена Византија, али Византија с републикаんским државним уређењем. То историцистичко схватање Ригино, које иначе одликује и све потоње балканске националне програме, уочљиво је и у његовом језику. Наиме, има неколико термина које он користи да би означио државу, а најчешћи међу њима је βασίλειον, који у данашњем грчком значи искључиво «краљевство», док се код Риге под њим очито подразумева (Византијско) царство. Тако он у свом Прогласу обзناђује Права човека и слободног грађанина царства. Преводилац је на овом а и на другим местима царство до-следно заменио речју држава, јер код Риге не постоји никаква дистинкција у правно-техничком смислу. То је учинио стога што је за савремено схватање царство неспориво с институцијама за које се Рига иначе залаже, а које су све до једне тековине раног француског републиканства. Уз то је сматрао да дословно превођење очигледних ауторових недоследности може читаоцу више штетити него користити. Исто важи и за реч αυτοκρατορία “царство” (Права човека, чл. 9).

Још је један разлог преводиоца подстакао да напише ових неколико реди. Реч је о имену грчког народа и језика. У Ригино време, крајем XVIII века, преовлађивали су етници Ρωμαίος (Ромеос), односно у народном изговору Ρωμιός (Ромјос) и Γραικός (Грекос). Чак је и Кораис, који је толико значајан за буђење грчког националног духа и културе, све до двадесетих година XIX века користио етноним Γραικός. Иначе, етник Ελλην превасходно је означавао Грка античке епохе. Иако се код Риге грчки народ без изузетка назива ελληνικός λαός, односно ἔθνος ако је у питању грчка нација, ово старо значење етника Ελλην још увек је видљиво. Управо њиме он и започиње свој Револуционарни проглас упућујући га «потомцима Старих Грка». Једино је на овом месту преводилац намерно

избегао да каже «стари Грци» употребивши данас помало застарели етник «Јелини», док је у целом тексту етник Ελλῆνες преводио нашим «Грк», а исто тако и придеј «ελληνικός» нашим придевом “тручки”.

На крају, пријатна ми је дужност да захвалим драгим пријатељима, Марини Адамовић, која је лекторисала превод и учинила га знатно читљивијим, и Драгољубу М. Поповићу, доскорашњем професору Правног факултета у Београду, чији су ми савети и сугестије били од непроцењиве користи.

Преводилац

Штампа
Чигоја штампа, Београд
e-mail: chigoja@eunet.yu

Тираж
1000

СИР - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

949.7

РИГА од Фере

Револуционарни списи / Рига Велестинац ; превео и
приредио Мирослав Вукелић ; предговор Димитрос Ап.
Карамберопулос. - Београд : Научно друштво за проучавање
Фере, Велестина и Риге : Балканолошки институт САНУ, 2000
(Београд : Чигоја штампа). - 115 стр. ; 21 см

На спор. насл. стр.: Та епанстатика / Rega Velestinle. - Упор. текст
на срп. и грч. језику. - Тираж 1000. - Предговор српском издању;
Prologika ste servike ekdose: стр. 8-11. - Рига Велестинац : (1757-
1798); Regas Velestines (1757-1798); стр. 12-21. - Садржај с насл.
стр.: Револуционарни проглас; Права човека; Устав.

1. Вукелић, Мирослав 2. Рига од Фере: Револуционарни проглас
3. Рига од Фере: Права човека 4. Рига од Фере: Устав
342.7(091) 342.4(495)(091)

а) Револуционарни покрети - Балканске државе б) Права
човека ц) Уставност - Грчка

ИД=85124876